

ЛІТАРАТУРА і МАСТАЦТВА

ОРГАН СІАЮЗА СОВЕЦКІХ ПІСЬМЕНІКАУ БЕЛАРУСІ, КІРАУЌІЦТВА ПА СПРАВАХ МАСТАЦТВА ПРЫ СОВЕЦЕ МІНІСТРАУ БССР, МІНІСТЭРСТВА КІНЕМАТАГРАФІІ БССР І КАМІТЭТА ПА СПРАВАХ КУЛЬТУРНА-АСВЕТНЫХ УСТАНОУ ПРЫ СОВЕЦЕ МІНІСТРАУ БССР.

№ 40 (687)

Субота, 2 кастрычніка 1948 года

Цана 50 кап.

Компас комунізма

Дзесяць гадоў назад, 1-га кастрычніка 1938 года, вышла ў свет геніяльная праца таварыша Сталіна «Кароткі курс гісторыі ВКП(б)».

У гэтай класічнай працы таварыш Сталін навукова падагуліў велізарны вопыт рэвалюцыйнай барацьбы камуністычнай партыі, вопыт, роўнага якому не мелі і не маюць ніякія партыі ў свеце. У «Кароткім курсе гісторыі ВКП(б)» на вялікім гістарычным матэрыяле паказаны марксізм-ленінізм у дзеянні, паказана, як Ленін і Сталін стварылі большэвіцкую партыю, распрацавалі яе ідэалагічныя, арганізацыйныя, тактычныя і тэарэтычныя асновы, узброілі рабочы рух тэарыяй навуковага сацыялізму, паказана, як пад кіраўніцтвам партыі рабочы клас і працоўныя масы сяліліся прайсці праз агонь трох рэвалюцый, індустрыялізаваў краіну, калектывізаваў сельскую гаспадарку, пабудавалі сацыялізм у СССР і ідуць да пабудовы камунізма.

Гэтыя найвялікшыя гістарычныя перамогі большэвіцкай партыі тлумачацца перш за ўсё тым, што яна кіруецца ў сваёй рабоце ўсёперамагаючым вучэннем Маркса—Энгельса—Леніна—Сталіна. У гэтым—аснова будучых поспехаў нашай партыі.

«Не можа быць сумнення, — гаворыць таварыш Сталін, — што пакуль мы застаемся вернымі гэтаму вучэнню, пакуль мы валодаем гэтым кампасам, — будзем мець поспехі ў сваёй рабоце».

У «Кароткім курсе гісторыі ВКП(б)» паказана непарыўнае адзінства марксізма-ленінізма, адзінства вучэння Маркса—Энгельса—Леніна—Сталіна, адначасова паказана і тое новае, што ўнеслі Ленін і Сталін у скарбніцу марксізма. Класічным прыкладам творчага развіцця марксізма з'яўляецца адкрыццё В. І. Леніным геніяльнае пазначэнне аб магчымасці пабудовы сацыялізма ў адной краіне. Гэтая ленінская тэорыя поўнацю падвержана практыкай. Сацыялізм у нашай краіне пабудаваны. Пасля смерці Леніна таварыш Сталін, прысвятна развіваючы далей вучэнне марксізма-ленінізма, навукова абгрунтаваў і даказаў магчымасць перамогі камунізма ў нашай краіне, распрацаваў канкрэтны шлях пераходу ад сацыялізма да камунізма, даказаў неабходнасць дзяржавы пры камунізме—у выпадку захавання капіталістычнага абкружэння.

«Кароткі курс гісторыі ВКП(б)» з'яўляецца магутным сродкам у справе марксісцка-ленінскага выхавання членаў партыі і ўсяго савецкага народа. Гэты твор мае ў той-жа час вялікае міжнароднае значэнне. Камуністы ўсіх краін вучацца на вопыце большэвіцкай партыі, у яе гісторыі яны знаходзяць адказы на ўсе хвалючыя іх пытанні тэорыі і практыкі.

Вось чаму сталінская праца «Кароткі курс гісторыі ВКП(б)»—самая папулярная, самая распаўсюджаная кніга ў Савецкім Саюзе і сярод перадавых людзей свету. Толькі ў СССР «Кароткі курс гісторыі ВКП(б)» выданы на 62 мовах з агульным тыражом у 34 мільёны экзэмпляраў. На многіх мовах гэтая кніга выдана за мяжой. Непераможны ідэі марксізма-ленінізма засяродзілі і сталі сілгам барацьбы супраць мільёнаў людзей усяго свету.

Мы жывем у такі век, калі ўсе дарогі вядуць да камунізма. Наш рух да камунізма абдымаецца ў складанай міжнароднай абстаноўцы, калі імперыялістычны лагер вядзе шалёныя атакі супраць дэмакратыі, супраць сацыялізма, пагражае новай сусветнай вайной. Савецкі Саюз, які ўзначальвае дэмакратычны і антыімперыялістычны лагер, вядзе нястомную барацьбу за трывалы мир, за дэмакратыю, за роўнапраўе народаў і дружбу паміж народамі.

Ад Савета Міністраў СССР

Совет Міністраў СССР з глыбокім жалам наведмае аб смерці выдатнага дзеяча рускага тэатра, аднаго з заснавальнікаў Маскоўскага Мастацкага тэатра, народнага артыста СССР, лаўрэата Сталінскай прэміі Васілія Іванавіча Качалава.

У Савец Міністраў СССР

Аб увекавечанні памяці выдатнага дзеяча рускага тэатра народнага артыста СССР В. І. Качалава і аб забеспячэнні яго сям'і

Совет Міністраў Саюза ССР паставіў:
1. Устанавіць у г. Маскве помнік народнаму артысту СССР В. І. Качалаву.
2. Устанавіць наступныя стывендыі імя народнага артыста СССР В. І. Качалава:
а) у школе імя В. І. Няміровіча-Данчана пры Маскоўскім Мастацкім Акадэмічным тэатры СССР імя М. Горькага—тры стывендыі па 400 рублёў кожная для вучняў;
б) у Дзяржаўным інстытуце тэатральнага мастацтва імя Жуначарскага—дзе стывендыі па 400 рублёў кожная для студэнтаў.
3. Пераіменаваць Малуў Нікіцкую вуліцу ў г. Маскве ў вуліцу імя Качалава В. І.

4. Прысвоіць Казанскаму Дзяржаўнаму вялікаму драматычнаму тэатру імя Качалава В. І.
5. Выдаць адначасова дапамогу жонцы Качалава В. І. — Літоўскай Ніне Нікалаўне ў памеры 25 тысяч рублёў і ўстанавіць ёй персанальную пенсію ў памеры 750 рублёў у месяц пажыццёва. Выдаць адначасова дапамогу сястры Качалава В. І. — Паповай Софіі Іванавне ў памеры 10 тысяч рублёў і ўстанавіць ёй персанальную пенсію ў памеры 500 рублёў у месяц пажыццёва.
6. Пахаванне народнага артыста СССР Качалава В. І. прымяць за кошт дзяржавы.

Выкананне вялікіх гістарычных задач па будаўніцтву камунізма патрабуе яшчэ большага ўзмацнення выхаваўчай работы, яшчэ большага распаўсюджвання сярод мас ідэй марксізма-ленінізма, асноўныя веды якіх выкладзены ў «Кароткім курсе гісторыі ВКП(б)».

У перыяд завяршэння будаўніцтва сацыялізма і наступовага пераходу да камунізма роля свядомасці працоўных, як магутнага фактара нашага руху наперад, вырасла ненамерна, таму выхаванне народа ў духу ленінізма набывае зараз вырашальнае значэнне. Ад выхавання ў працоўных камуністычнай свядомасці залежыць поспех барацьбы за пабудову камунізма ў нашай краіне.

Члены ВКП(б), савецкія інтэлігентны павінны быць прыкладам у справе больш глыбокага засваення і распаўсюджвання жыватворчых марксісцка-ленінскіх ідэй.

Асабліва вялікая роля ў справе выхавання мас належыць савецкай інтэлігенцыі, колькасць якой у СССР дасягае 12 мільёнаў чалавек. Наша інтэлігенцыя, якая выхавана на ідэях марксізма-ленінізма, якая ідзе ўслед за перадавым светлаглядам большэвіцкай партыі, паспяхова выконвае пастаўленую таварышам Сталіным задачу: пераўзыйсці ўзровень навукі, дасягнуты замежнымі вучонымі. Савецкія вучоныя ўнеслі ў навуку вялікую колькасць каштоўных адкрыццяў, вынаходніцтваў, удасканаленняў, забяспечыўшы тым самым тэхнічны прагрэс у сацыялістычнай прамысловасці, у сельскай гаспадарцы, на транспарце, а таксама ў справе ўзбраення Савецкай Арміі.

Ідучы да камунізма, мы не можам мірыцца з перажыткамі капіталізма ў свядомасці людзей, перажыткамі, якія нярэдка адчуваюцца ў адносінах да працы, у адносінах да сацыялістычнай уласнасці. Мы не можам мірыцца з правамі нізкакаштоўна перад культурай буржуазнага свету. Усялякае схіленне перад буржуазнай пывізіяцыйнай прыняце годнасць савецкіх людзей і з'яўляецца адным з найбольш небяспечных і нецярпимых перажыткаў капіталізма.

Абавязак работнікаў нашай культуры—выхоўваць у працоўных савецкіх патрыятызм, маральна-палітычнае адзінства, пацучце савецкай нацыянальнай гордасці, выкрываць «герояў» буржуазнага грамадства, супрацьстаўляючы ім герояў нашага грамадства, паказваць гііасць буржуазнай маралі, супрацьстаўляючы ёй высокую ідэйную і благародную мараль савецкіх людзей.

Рашэнні ЦК ВКП(б) па пытаннях ідэалагічнай работы—аб часопісах «Звезда» і «Ленінград», аб кіно-фільме «Вялікае жыццё», аб оперы Мурадэлі «Вялікая дружба», дыскусія па пытаннях філасофіі, дыскусія па пытаннях біялагічнай навуцы—з асаблівай сілай мабілізуюць і накіроўваюць камуністаў, савецкую інтэлігенцыю на яшчэ большае ўзмацненне выхаваўчай работы, на павышэнне палітычнага і тэарэтычнага ўзроўню нашых кадраў.

Уся наша краіна ахопленыя небывалым пафасам вялікай стваральнай працы. З кожным днём усё мацней і мацней разгортаюцца творчыя сілы савецкага народа. Наш шлях да камунізма асветлены навуковай тэорыяй марксізма-ленінізма. «Кароткі курс гісторыі ВКП(б)», у якім выкладзены асноўныя веды ў галіне марксізма-ленінізма,—з'яўляецца настольнай кнігай кожнага камуніста, кожнага савецкага інтэлігента, кожнага перадавога чалавека нашага сацыялістычнага грамадства.

Пад сілгам марксізма-ленінізма, пад кіраўніцтвам Вялікага Сталіна наша краіна смеіла і ўсёўвэна ідзе наперад—да камунізма.

Іосіф Вісарыёнавіч СТАЛІН

ВЯЛІКАЯ КНІГА

Нам гэта нігі на вякі
Дарогу азарыла.
Яе суровыя радні
Гісторыя тварыла.
З жыцця самога ў конны сназ
Жывыя словы сталі,
Іх акрылілі Энгельс, Маркс,
Унеслі Ленін, Сталін.
Зарніцы слоў тых на сцягах
Свяцілі нам, як светач,
Мільёны мужных у балях
Вялі да яснай мэты.
І змрон адхлнуў на бані
Пад іх святлом агністым, —
У бой ішлі большэвікі,
У бой ішлі марксісты.

Міхась КАЛАЧЫНСКІ

Навуковая гісторыя большэвізма

Геніяльным твор І. В. Сталіна «Кароткі курс гісторыі ВКП(б)» з'яўляецца класічным узорам сапраўды навуковай творчасці. Партыя большэвікоў і ўвесь савецкі народ атрымалі гэты твор у перыяд, калі Сталінскай Канстытуцыі былі замацаваны гістарычныя забавы нашага народа, калі краіна ўступіла ў новую паласу развіцця—завяршэння будаўніцтва сацыялізма і наступовага пераходу да камунізма, у перыяд, калі таварышам Сталіным была пастаўлена задача перад нашымі кадрамі авалоць большэвізмам—непераможнай ідэйнай зброй марксізма-ленінізма.

Кніга таварыша Сталіна «Кароткі курс гісторыі ВКП(б)» пачаўся пачатак нова-

му ідэйна-палітычнаму ўздыму ў жыцці нашай партыі і нашага многавязнальнага народа.

Твор таварыша Сталіна «Кароткі курс гісторыі ВКП(б)» з'яўляецца востра адточанай зброяй у выкрыцці рэакцыянісцкіх сучаснай буржуазнай навуцы. Сілу і значэнне гэтай зброі навочна прадэманстравалі савецкія перадавыя вучоныя-міжурныя, якія ўпэнялі разграмілі рэакцыяныя вейманісцка-марганавскі напрамак у біялогіі, як бясплодны і ілжазнавуковы.

І. С. ЛУПІНОВІЧ,
віцэ-прэзідэнт Акадэміі навуў
Беларускай ССР.

КЛАСІЧНЫ ТВОР

Геніяльная праца І. В. Сталіна «Кароткі курс гісторыі ВКП(б)» з'яўляецца ясным промнем, які асяняў творчыя шляхі калыхальна мастакоў і даў нам цвёрдую тэарэтычную аснову для творчай працы. Зусім невыпадковы поспех беларускіх мастакоў, якія прымалі ўдзел у дэкадан выстаўцы, прысвечанай Леніну і Сталіну—арганізатарам Беларускай дзяржаўнасці, у 1940 г. Гэты класічны твор накіроўваў і даваў цвёрды ўзроўненасць мастакам у іх творчай працы.

Мастакі непасрэдна ў сваёй творчасці звярталіся да гэтай энцыклапедыі ведаў марксізма-ленінізма.

У гады Вялікай Айчыннай вайны мастакі, пішучы свае творы, прысвечаныя гераічнай Савецкай Арміі і яе героям, не раз звярталіся да «Кароткага курса гісторыі ВКП(б)».

Ленінскія мастакі ўзялі на сябе нацэную задачу—паказаць у выяўленчым мастацтве жыццё і дзейнасць вялікага Сталіна. Яны прысвячаюць свае работы 70-годдзю з дня нараджэння І. В. Сталіна. Гэта патрабуе ўпартай штодзённай работы не толькі над выяўленчым біяграфія І. В. Сталіна, але сур'езнага і ўдумлівага вывучэння «Кароткага курса гісторыі ВКП(б)», які дае мастаку гадоўны і асноўны кірунак у творчых пошуках.

П. ГАУРЫЛЕНКА,
мастак.

У ЦК КП(б) Беларусі

Утварэнне Урадавай камісіі па падрыхтоўцы да правядзення 30-годдзя БССР

Цэнтральны Камітэт Камуністычнай партыі (большэвікоў) Беларусі гэтымі днямі абмеркаваў пытанне аб складзе Урадавай камісіі па падрыхтоўцы да святкавання 30-годдзя з дня ўтварэння Беларускай Савецкай Сацыялістычнай Рэспублікі, якое спаднаецца 1 студзеня 1949 года.

ЦК КП(б) Беларусі зацвердзіў камісію ў складзе наступных таварышаў:

- Гусараў П. І. (старшыня камісіі),
- Казлоў В. І. (намеснік старшыні камісіі),
- Кляшчэў А. Е. (намеснік старшыні камісіі),
- Ігнашэў С. Д. (намеснік старшыні камісіі),
- Бондар А. Г. (сакратар камісіі).

Члены камісіі: Александровская Л. П., Бугаёў Е. І., Бельчанка С. С., Бельскі І. А., Броўка П. У., Выхадцаў В. І., Грашчанкаў Н. І., Грэкава Н. Г., Даўгашэўскі К. Н., Драгун Д. І., Зімянін М. В., Золаў А. І., Зудэў А. І., Зайцаў Е. А., Захарэвіч В. І., Іаўчук М. Т., Касцюк С. С., Кузьміч І. С., Красоўскі Н. І., Катаводаў І. П., Лютаровіч П. В., Міцкевіч К. М. (Якуб Болас), Мішковіч М. А., Машэраў П. М., Марціросяў Г. В., Матузаў З. П., Асмалоўскі М. С., Раманаў А. В., Суслэў В. П., Савіч П. В., Тур І. П., Трафіменка С. Г., Тамашэвіч В. А., Цапава Л. Ф., Шаўроў А. С.

Трэці том Твораў І. В. Сталіна на беларускай мове

Вышаў з друку ў перакладзе на беларускую мову трэці том Твораў І. В. Сталіна, падрыхтаваны беларускімі філіяльным інстытутам Маркса—Энгельса—Леніна пры ЦК ВКП(б).

Тыраж кнігі — 20.000 экзэмпляраў.

Жыватворчая крыніца

«Кароткі курс гісторыі ВКП(б)», напісаны І. В. Сталіным, узброіў нашу інтэлігенцыю глыбокімі марксісцка-ленінскімі ведамі.

Беларускія кампазітары заўсёды звярталіся да гэтай жыватворчай крыніцы, узабагаачыцца вопытам барацьбы за сацыялістычную культуру.

У гэтай выдатнай кнізе, напісанай проста і зразумелай мовай, савецкія людзі знаходзяць сабе асноўныя звесткі з гісторыі камуністычнай партыі, жыцця і барацьбы В. І. Леніна і І. В. Сталіна, ідэй якіх асвятляюць шлях нашаму народу, што наспынна ідзе да камунізма.

Я. ЦІКОЦКІ,
заслужаны дзеяч мастацтва БССР.

Да 10-годдзя «Кароткага курса гісторыі ВКП(б)»

У бібліятэцы Акадэміі навуў БССР адкрылася выстаўка літаратуры, прысвечаная 10-годдзю з дня выхаду ў свет класічнай працы І. В. Сталіна «Гісторыя Усесаюзнай Камуністычнай партыі (большэвікоў). Кароткі курс».

Сярод кніг прадстаўлены: К. Маркс—«Капітал», К. Маркс і Энгельс—«Маніфэст Камуністычнай партыі», В. І. Ленін—«Развіццё капіталізма ў Расіі», «Што рабіць?», «Брок наперад, два крокі назад», «Дзве тактыкі сацыял-дэмакратыі ў дэмакратычнай рэвалюцыі», «Матэрыялізм і эмпірыкрытыцызм», І. В. Сталін—«Марксізм і нацыянальна-каланіяльнае пытанне», «Аб аснове ленінізма», Л. Веры—«Да пытання аб гісторыі большэвіцкіх арганізацый Закаўказзя»; біяграфія В. І. Леніна і І. В. Сталіна, зборнік-альбом артыкулаў па гісторыі ВКП(б) і інш.

Вучоны Совет Беларускага Дзяржаўнага Універсітэта вылучыў 30 дакладчыкаў, якія чытаюць даклады, прысвечаныя 10-годдзю з дня выхаду ў свет «Кароткага курса гісторыі ВКП(б)», у калыхах Дзяржынскага раёна, Мінскай вобласці, а таксама на заводзях і ў школах сталіцы.

Праведзена тэарэтычная канферэнцыя дакладчыкаў па асобных працах В. І. Леніна і І. В. Сталіна. Бомсальская арганізацыя правяла тэарэтычную канферэнцыю па шытаных марксізма-ленінізма.

Скарбніца вялікіх ідэй

*
Юр. ВАСІЛЬЕЎ
*

У скарбніцы прац класікаў марксізма-ленінізма «Кароткаму курсу гісторыі ВКП(б)» заслужана належыць самае пачэснае месца. Дзесяцігоддзе, якое прайшло з дня яго выхату ў свет, сведчыць аб тым, што гэты твор стаінаскага генія мае выключнае значэнне, якое далёка выходзіць за межы нашай краіны. «Кароткі курс гісторыі ВКП(б)» — навукова гістарычная партыя, якая вывучае асновы ведаў у галіне марксізма-ленінізма — з'яўляецца пераможнай, выпрабаванай ідэйнай зброй для камуністычных партый усёго свету, для сямі мільянаў працоўных, якія вядуць барацьбу супроць капіталістычнага нявольніцтва, за перамогу сацыялізму.

Гісторыя не ведае партыі, падобнай да слаўнай партыі большэвікоў. І натуральна, што вяліка, якая ўзасюбіла ў сабе найвялікшы рэвалюцыйны вопыт гэтай партыі, адлюстравала тое вялікае і новае, што ўнеслі Ленін і Сталін у тэорыю і практыку марксізма, паказала, як геніяльна прадабачаны класікаў марксізма-ленінізма былі ў ходзе барацьбы рабочага класа нашай краіны ператвораны ў жыццё, — такая вяліка і не магла быць інакшай. Яна набыла сусветнае значэнне.

Савецкія людзі, якія паспяхова будуюць камуністычнае грамадства, звяртаюцца да гэтай кнігі, чэрпаючы ў ёй веданне законаў гістарычнага развіцця і перспектывы нашага руху наперад, умненне аргументацыі ў складаных палітычных абставінах. «Кароткі курс гісторыі ВКП(б)» узбройвае працоўныя масы пераможнай упэўненасцю ў тэарэтычна і практычна марксісцка-ленінскай тэорыі — таварышам Сталіным.

Зыходам у свет «Кароткага курса гісторыі ВКП(б)» быў пакладзены канец скажэнням, спрачкантству і вульгарызму, якія дапускаліся ў тэарэтычных і практычных пытаннях марксісцка-ленінскай тэорыі, які, напрыклад, пытанні аб ролі асобы ў гісторыі, аб перамоце сацыялізму ў нашай краіне, аб дзяржаве, аб характары воіі аб адносінах да іх большэвікоў і г. д. Савецкія людзі атрымалі пераможна, навукова гістарычна партыі, напісаную найвялікшым знаўцамі і творцамі марксісцка-ленінскай тэорыі — таварышам Сталіным.

«Сіла марксісцка-ленінскай тэорыі, — гаворыцца ў «Кароткім курсе гісторыі ВКП(б)», — заключаецца ў тым, што яна дае партыі магчымасць аргументацыі ў абстаноўцы, зразумець унутраную сувязь навакольных падзей, прадабачыць ход падзей і распазнаць не толькі тое, як і куды развіваецца падзея ў сучасным, але і тое, як і куды яны павінны развівацца ў будучым».

Класічная праца таварыша Сталіна прысвечана не толькі мінуламу і сучаснаму нашай партыі, гэтая праца накіравана ў будучае. «Кароткі курс гісторыі ВКП(б)» — маяк, які асвятляе нашаму народу шлях да камунізма.

Каля грамадскае быццё вызначае грамадскую свядомасць, то партыя рабочага класа, калі яна хоча быць сапраўднай партыяй, павінна выходзіць у сваёй дзейнасці з патрэбнасцяў развіцця матэрыяльнага жыцця грамадства, асабліва веданнем законаў грамадскага развіцця і перш за ўсё, веданнем законаў развіцця вытворчасці.

Глыбока разумеючы законы грамадскага развіцця і будуючы ў адпаведнасці з імі сваю палітыку, партыя павінна ўмець ускрываць у рэалізацыі новае, перспектывнае, тое, што неадольна ў сваім развіцці і абавязна на гэтым новае. «Значыць, — гаворыць таварыш Сталін, — каб не памыліцца ў палітыцы, трэба глядзець наперад, а не назад».

Калі антаганістычныя супярэчнасці знаходзяць сваё вырашэнне толькі ў барацьбе, толькі гвалтоўным шляхам, а не шляхам іх прымірэння, то законам для большэвіцкай партыі з'яўляецца даядзненне класвай барацьбы да кампа, вырашэнне класовых супярэчнасцяў у барацьбе, а не ва ўзаўнай «гармоніі». «Значыць, — гаворыць таварыш Сталін, — каб не памыліцца ў палітыцы, трэба праводзіць перыямірную класовую пролетарскую палітыку, а не рэфармісцкую палітыку гармоніі інтэрэсаў пролетарыята і буржуазіі, не згоднікую палітыку «ўрастання» капіталізма ў сацыялізм».

Таварыш Сталін абгрунтаваў велізарнае грамадска-ператваральнае значэнне новых, перадавых ідэй, тэорыі «Новага грамадскага ідэй і тэорыі ўзнікаюць толькі пасля таго», як развіццё матэрыяльнага жыцця грамадства паставіла перад грамадствам новыя задачы. Але пасля таго, як яны ўзніклі, яны робяцца сур'езнай і абавязнай, якая палітыка вырашэнне новых задач, пастаўленых развіццём матэрыяльнага жыцця грамадства, палітыка праасоўвання грамадства наперад».

Гэтыя палажэнні «Кароткага курса гісторыі ВКП(б)» маюць велізарнае значэнне для дзяржаў літаратуры і мастацтва.

Яны гавораць аб тым, што савецкая літаратура і мастацтва, калі яны хочунь выканаць свой абавязак перад народам і задачы, пастаўленыя перад імі партыяй, павінны грунтавацца на марксісцка-ленінскім светапоглядзе, быць прапагандамі і праваднікамі гэтага светапогляду, вялікіх ідэалаў большэвіцкай партыі, падыходзіць да вывучэння рэалізацыі, карыстаючыся выпрабаваным марксісцка-ленінскім метадам, бо толькі гэты метада да савецкаму мастаку магчымасць назваць законы грамадскага развіцця, глыбінныя прынцыпы жыцця, ускрыць тэндэнцыі яго развіцця. Нашы пісьменнікі і паэты, дзеянні мастацтва павінны ўзасюбіць у сваёй творчасці прынцыпы большэвіцкай партыі, быць перыямірнымі да ўсялякага рода працы ідэалагічнай рэакцыі ў літаратуры і мастацтве, да ўсялякага рода «тэорыі», якія ставяць мэтай адваганне літаратуры і мастацтва ад сучаснасці, ад вострых пытанняў класвай барацьбы. Партыйнасць нашай літаратуры і мастацтва павінна быць ваяўнічай партыйнасцю, яна павінна служыць справе выкрыцця буржуазнай культуры, што знаходзіцца ў стане маразу і гіенны, справе барацьбы з нізкакаласнасцю перад інашэмічнай, касмапалітызмам, бездзяйснасцю.

«Кароткі курс гісторыі ВКП(б)» з'яўляецца кіраўніцтвам да дзеяння для работнікаў нашага ідэалагічнага фронту.

Ва ўмовах нашага ладу непамерна вырастае і якасна карэнным чынам змяняецца роля свядомасці мас, і ад ступеняў гэтай свядомасці залежыць поспех нашага руху да камунізма.

Пагэтуму зразумела, якую вялікую ўвагу аддае большэвіцкая партыя пытанням камуністычнага выхавання савецкага народа. На сучасным этапе важнейшае значэнне набывае барацьба з рэакцыйнай імперыялістычнай ідэалогіяй, з загніваючай буржуазнай культурай, барацьба з пярэдымі капіталізма ў свядомасці людзей, выхаванне іх у духу савецкага натрыямізма.

Геніяльная сталінская праца «Кароткі курс гісторыі ВКП(б)» — яскравейшае сведчанне выключнага клопату партыі і правадзіра аб выхаванні нашага народа, аб навучанні працоўных марксізму-ленінізму. У гэтай скарбніцы марксісцка-ленінскіх ідэй савецкія людзі знаймуць найвялікшую крыніцу ведаў, магутную зброю барацьбы.

Гэтая праца з'яўляецца настольнай кнігай для дзяржаў нашага ідэалагічнага фронту, закліканых іспі ў першых радах барацьбы за камунізм і паказваць народу шляхі яго руху наперад. Гістарычныя пастаўленыя ЦК ВКП(б) на ідэалагічных пытаннях з усёй вострыяй ставяць гэтую задачу перад нашымі пісьменнікамі і паэтамі, перад дзеячамі мастацтва. «Кіруючыся метадам сацыялістычнага рэалізма, добраахвотна і ўважліва вывучаючы нашы рэалізацыі, імкнучыся глыбей пранікнуць у сутнасць працэсаў нашага развіцця, пісьменнікі павінны выходзіць наш народ і ўзбройваць яго ідэяй» (Жданаву).

Вялікія задачы, пастаўлены большэвіцкай партыяй перад нашай літаратурай і мастацтвам, будучы выкананы толькі тады, калі дзеячы нашага ідэалагічнага фронту будучы узброены ўсёпераможным вучненнем марксісцка-ленінскага, класічнага дагукльненне і далейшую распрацоўку якога даў таварыш Сталін у «Кароткім курсе гісторыі ВКП(б)».

Марксісцка-ленінская вучоба інтэлігенцыі

*
С. САЛАМАХА,
сакратар Мінскага Гарком К7(б)Б
на прапагандзе
*

Савецкай інтэлігенцыі належыць велізарная роля ў будаўніцтве камуністычнага грамадства, у выхаванні працоўных мас. Па меры далейшага руху нашай краіны наперад дзейнасць інтэлігенцыі набывае ўсё большае і большае значэнне. Вядлі друг савецкай інтэлігенцыі, незабыты А. А. Жданаву і дакладзе аб 29-ай гадавіне Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі гаварыць: «Вялікія і бласгагодныя задачы ставяць перад тымі атрадамі савецкай інтэлігенцыі, якія закліканы весці выхавальную работу ў нашым народзе, насаджэнне культуры, развіццё ў нашым народзе новы густ і запатрабаванні, умацоўваць маральна-палітычнае адзінства народа. Памі нікага сумненняў ў тым, што армія нашых прапагандастаў, літаратараў, работнікаў мастацтва, пастаўнікаў, работнікаў навукі, як і ўся савецкая інтэлігенцыя, з часцю выканае свой абавязак».

Каб справіцца з гэтымі задачамі, інтэлігенцыя павінна пашырыць працаваць над пазглыбленнем сваіх ведаў, павінна штодзённа вывучаць марксісцка-ленінскую рэвалюцыйную тэорыю, якая ўзбройвае нашы кадры веданнем законаў грамадскага развіцця, вучыць ланіска-сталінскаму стылю ў рабоце.

1-га кастрычніка споўнілася 10 год з дня выхату ў свет працы І. В. Сталіна «Кароткі курс гісторыі ВКП(б)». Гэты геніяльны твор выданы на розных мовах народаў СССР і распаўсюджаны ў дзесятках мільянаў экзэмпляраў. Мільёны савецкіх людзей атрымалі настольную кнігу па гісторыі большэвіцкай партыі.

У мінулым навуковым годзе шматлікія атрады савецкай інтэлігенцыі горада Мінска арганізавана і пачала працаваць над вывучэннем тэорыі марксісцка-ленінізма. Мінскі гарком КП(б)Б аказаў інтэлігенцыі ўсялякую дапамогу. Пры гарадскім ДOME партыйнай асветы працавалі лектары для настаўнікаў горада, для медыцынскіх работнікаў, для работнікаў мастацтва, для работнікаў інжынерна-тэхнічных кіручых работнікаў міністэрстваў. У вясельні Універсітэце марксісцка-ленінска навука са 60 чалавек навуковых работнікаў, якія рыхтаваліся да кандыдацкіх мінімум.

Лектары і семінары наведвала больш 2.000 чалавек інтэлігенцыі горада. Для чытанія лекцый запрашаліся лепшыя сілы з кіруючага партыйнага і савецкага актыва, прафесарска-выкладчыцкі склад вышэйшых навуковых устаноў і навукова-даследчых інстытутаў і г. д. Для іх чытаюцца лекцыі, арганізуюцца кансультацыі па месцу работы. Па раду тэм правадзіцца тэарэтычныя канферэнцыі і навуковыя сесіі. У Акадэміі навук БССР на працягу некалькіх вечораў прадаўжалася тэарэтычныя канферэнцыі па тэме: «Асноўныя рысы марксісцкага дыялектычнага метада». Зараз рыхтуецца канферэнцыя на тэму: «Марксісцка-ленінскае вучэнне аб дзяржаве». Тэарэтычныя канферэнцыі ўвайшлі ў практыку ва ўсіх ВНУ сталіцы.

Узросшая палітычная актыўнасць інтэлігенцыі выдывілася ў пераыкананні палінаў прамысловых прадпрыемствамі, у палешанні работы ВНУ, школ, тэатраў і

другіх устаноў. Інтэлігенцыя больш актыўна ўдзельнічае ў масава-палітычнай рабоце сярод насельніцтва.

Але дасягнутае — гэта толькі пачатак першых крокаў.

Пачынаецца новы навукавы год. Ён павінен быць годам новых дасягненняў на ўсіх участках нашага сацыялістычнага будаўніцтва, годам карэннага пераламу ў арганізацыі палітычнай вучобы інтэлігенцыі.

З верасня месяца пачаў працаваць вясельні Універсітэце марксісцка-ленінска, у якім навукаваца 1.008 чалавек партыйнага, савецкага актыва і інтэлігенцыі горада.

У гэтым годзе прадоўжыць сваю работу філіял Універсітэта марксісцка-ленінска на аўтамабільным заводзе, аддзяленне філіял на трактарным заводзе, філіял для работнікаў вышэйшай школы, для медыцынскіх работнікаў і работнікаў мастацтва.

Пры ДOME партыйнай асветы будучы працаваць лектары для настаўнікаў, медыцынскіх работнікаў, гандлю, семінар для работнікаў міністэрстваў, семінары на эканамічных пытаннях для партыйнага актыва, дырэктараў і галоўных інжынераў прадпрыемстваў горада.

Улічваючы вопыт мінулага года, уносяцца некаторыя змены ў работу лектарыя. Для настаўнікаў у гэтым годзе створана чатыры лектарыі. Настаўнікі 5—10 класаў будучы наведваць лектарыі пры ДOME партыйнай асветы. Для іх памечана працягнуць лекцыі па творах Леніна і Сталіна для больш глыбокага вывучэння гісторыі ВКП(б). Настаўнікі малодшых класаў будучы наведваць лектарыі пры райпартгаблетах.

У кожнай школе створаны семінары для падвядзення вынікаў самастойнага вывучэння «Кароткага курса гісторыі ВКП(б)».

Гарадскі Дом партыйнай асветы з 1-га кастрычніка пачынае чытанне лекцый па аб'ёмнаму і дапамогу самастойна вывучэнню гісторыі ВКП(б), — па творах класікаў марксісцка-ленінізма, па палітычным эканоміі капіталізма і сацыялізма, дыялектычнаму і гістарычнаму матэрыялізму, па пытаннях вяртання палітыкі СССР і сучаснага міжнароднага становішча.

У сувязі з набліжэннем 30-ай гадавіны з дня ўтварэння БССР, у ДOME партыйнай асветы з кастрычніка месца да 1-га студзеня 1949 года будучы працягнуты курс лекцый па гісторыі БССР і гісторыі КП(б)Б.

Для розных груп інтэлігенцыі пачаюцца ўжо чытанне лекцый па матэрыялах сесіі Усесаюзнай Акадэміі сельскагаспадарчых навук імя В. І. Леніна. Гарком стварае больш шырокае кола лектараў для чытанія лекцый па прадпрыемствах і ўстановах.

У гэтым годзе кожны настаўнік падрыхтуе дзве-тры тэмы і працягне даклады па гэтых тэмах у школе, для бацькоў вучняў, па прадпрыемствах. Неабходна, каб кожны інтэлігент другіх галін работы тэмамі надрыхтаваў па два-тры даклады і выступіў з імі перад шырокімі слаямі насельніцтва горада і падшэфічных калгасаў.

Задача партыйных арганізацый заключаецца ў тым, каб у гэтым навукавым годзе дамагчыся не толькі карэннага палешання работы сеткі партыйнай асветы, але і такога-ж карэннага палешання ўсёй ідэйна-палітычнай вучобы.

Значная частка інтэлігенцыі самастойна вывучае тэорыю марксісцка-ленінізма, наведваючы лектарыі і семінары. Гэта ў большасці работнікі ВНУ, навукова-даследчых інстытутаў і г. д. Для іх чытаюцца лекцыі, арганізуюцца кансультацыі па месцу работы. Па раду тэм правадзіцца тэарэтычныя канферэнцыі і навуковыя сесіі. У Акадэміі навук БССР на працягу некалькіх вечораў прадаўжалася тэарэтычныя канферэнцыі па тэме: «Асноўныя рысы марксісцкага дыялектычнага метада». Зараз рыхтуецца канферэнцыя на тэму: «Марксісцка-ленінскае вучэнне аб дзяржаве». Тэарэтычныя канферэнцыі ўвайшлі ў практыку ва ўсіх ВНУ сталіцы.

Узросшая палітычная актыўнасць інтэлігенцыі выдывілася ў пераыкананні палінаў прамысловых прадпрыемствамі, у палешанні работы ВНУ, школ, тэатраў і

«Кароткі курс гісторыі ВКП(б)» з вялікай пераконаўнасцю дамагчыцца ўсёпераможнаю сілу марксісцка-ленінскай ідэалогіі, бо гэтая ідэалогія правільна адлюстраввае насаўшныя патрэбнасці грамадскага развіцця, інтэрэсы самага перадага і рэвалюцыйнага класа гісторыі — рабочага класа, бо гэтая ідэалогія знаходзіцца ў працесе насаўшнага ўдасканалення і развіцця. У працы таварыша Сталіна асобна падкрэслена, што важнейшае значэнне для поспеху партыі пролетарыята мае перыямірная барацьба за чыстоту марксісцка-ленінскай ідэалогіі, супроць адкрытых і замаскіраваных спроб з боку буржуазіі павыванне пролетарыята варажю аму буржуазную ідэалогію. Уся гісторыя большэвіцкай партыі ёсць гісторыя такой барацьбы.

«ВКП(б) расла і мапнела ў прычыновай барацьбе з дробнабуржуазнымі партыямі ўнутры рабочага руху — эсэрамі (а яшчэ раней з іх папярэднікамі — народнікамі), меншавікамі, анархістамі, буржуазнымі нацыяналістамі ўсіх колераў, а ўнутры партыі — з меншавіцкімі, апартуністычнымі плямямі, — траікістамі, бухарынцамі, нацыянал-ухлістамі і іншымі антыленінскімі групамі».

Разграміўшы ворагаў марксізма, якія выконвалі ролю праваднікоў буржуазнага ўплыў на рабочы клас, Ленін і Сталін абаванілі чыстоту ідэйнага сцягу партыі, далі пераўзыходныя ўзоры партыйнасці ў пытаннях ідэалагічнай барацьбы, узору большэвіцкай перыямірнасці да ўсялякіх хістанняў і бакуванняў у тэорыі.

«Кароткі курс гісторыі ВКП(б)» вучыць, што не кампраміс, не прымірэнства, не пошукі якіхсьці трэцяй пазіцыі ў ідэалагічнай барацьбе забяспечваюць поспех партыі рабочага класа, а строгае правадзненне прынцыпа большэвіцкай партыйнасці, як вышэйшай формы ідэйнасці марксісцка-ленінскага светапогляду.

Вяршыняй марксісцка-ленінскай філасофскай думкі з'яўляецца праца таварыша Сталіна «Аб дыялектычным і гістарычным матэрыялізмам», якая ўваходзіць асобным раздзелам у «Кароткі курс гісторыі ВКП(б)».

У гэтай працы таварыш Сталін падагуліў вялікі вопыт рэвалюцыйнага руху рабочага класа, вопыт будаўніцтва сацыялізма ў нашай краіне, падагуліў развіццё прыродазнаўства з часу надрукавання ланіскай кнігі «Матэрыялізм і эмпірыкрытыцызм».

Асаблівае значэнне мае прымяненне таварышам Сталіным дыялектычнага матэрыялізма да вывучэння гісторыі грамадства, да практычнай дзейнасці большэвіцкай партыі. Распрацоўка гэтых пытанняў — каштоўнейшы ўклад марксісцка-ленінскаму тэорыю.

Сіла нашай партыі, вучыць таварыш Сталін, заключаецца ў тым, што яна мае па сваім узброенні не адвольна скаструяваную, а ўзнікшую на падставе глыбокага вывучэння законаў грамадскага развіцця тэорыю, якая забяспечвае правільнасць стратэгіі і тактыкі партыі ў любых, самым складаных гістарычных абставінах.

Грамадскае жыццё, гаворыць таварыш Сталін, — законамерны працэс, і вучэнне сацыялізма, адлюстравваючы гэтую законамернасць, робіцца тым самым навукай.

«Кароткі курс гісторыі ВКП(б)» маюць велізарнае значэнне для дзяржаў літаратуры і мастацтва.

Яны гавораць аб тым, што савецкая літаратура і мастацтва, калі яны хочунь выканаць свой абавязак перад народам і задачы, пастаўленыя перад імі партыяй, павінны грунтавацца на марксісцка-ленінскім светапоглядзе, быць прапагандамі і праваднікамі гэтага светапогляду, вялікіх ідэалаў большэвіцкай партыі, падыходзіць да вывучэння рэалізацыі, карыстаючыся выпрабаваным марксісцка-ленінскім метадам, бо толькі гэты метада да савецкаму мастаку магчымасць назваць законы грамадскага развіцця, глыбінныя прынцыпы жыцця, ускрыць тэндэнцыі яго развіцця. Нашы пісьменнікі і паэты, дзеянні мастацтва павінны ўзасюбіць у сваёй творчасці прынцыпы большэвіцкай партыі, быць перыямірнымі да ўсялякага рода працы ідэалагічнай рэакцыі ў літаратуры і мастацтве, да ўсялякага рода «тэорыі», якія ставяць мэтай адваганне літаратуры і мастацтва ад сучаснасці, ад вострых пытанняў класвай барацьбы. Партыйнасць нашай літаратуры і мастацтва павінна быць ваяўнічай партыйнасцю, яна павінна служыць справе выкрыцця буржуазнай культуры, што знаходзіцца ў стане маразу і гіенны, справе барацьбы з нізкакаласнасцю перад інашэмічнай, касмапалітызмам, бездзяйснасцю.

«Кароткі курс гісторыі ВКП(б)» з'яўляецца кіраўніцтвам да дзеяння для работнікаў нашага ідэалагічнага фронту.

«Кароткі курс гісторыі ВКП(б)» з вялікай пераконаўнасцю дамагчыцца ўсёпераможнаю сілу марксісцка-ленінскай ідэалогіі, бо гэтая ідэалогія правільна адлюстраввае насаўшныя патрэбнасці грамадскага развіцця, інтэрэсы самага перадага і рэвалюцыйнага класа гісторыі — рабочага класа, бо гэтая ідэалогія знаходзіцца ў працесе насаўшнага ўдасканалення і развіцця. У працы таварыша Сталіна асобна падкрэслена, што важнейшае значэнне для поспеху партыі пролетарыята мае перыямірная барацьба за чыстоту марксісцка-ленінскай ідэалогіі, супроць адкрытых і замаскіраваных спроб з боку буржуазіі павыванне пролетарыята варажю аму буржуазную ідэалогію. Уся гісторыя большэвіцкай партыі ёсць гісторыя такой барацьбы.

«ВКП(б) расла і мапнела ў прычыновай барацьбе з дробнабуржуазнымі партыямі ўнутры рабочага руху — эсэрамі (а яшчэ раней з іх папярэднікамі — народнікамі), меншавікамі, анархістамі, буржуазнымі нацыяналістамі ўсіх колераў, а ўнутры партыі — з меншавіцкімі, апартуністычнымі плямямі, — траікістамі, бухарынцамі, нацыянал-ухлістамі і іншымі антыленінскімі групамі».

Разграміўшы ворагаў марксізма, якія выконвалі ролю праваднікоў буржуазнага ўплыў на рабочы клас, Ленін і Сталін абаванілі чыстоту ідэйнага сцягу партыі, далі пераўзыходныя ўзоры партыйнасці ў пытаннях ідэалагічнай барацьбы, узору большэвіцкай перыямірнасці да ўсялякіх хістанняў і бакуванняў у тэорыі.

«Кароткі курс гісторыі ВКП(б)» вучыць, што не кампраміс, не прымірэнства, не пошукі якіхсьці трэцяй пазіцыі ў ідэалагічнай барацьбе забяспечваюць поспех партыі рабочага класа, а строгае правадзненне прынцыпа большэвіцкай партыйнасці, як вышэйшай формы ідэйнасці марксісцка-ленінскага светапогляду.

Вяршыняй марксісцка-ленінскай філасофскай думкі з'яўляецца праца таварыша Сталіна «Аб дыялектычным і гістарычным матэрыялізмам», якая ўваходзіць асобным раздзелам у «Кароткі курс гісторыі ВКП(б)».

У гэтай працы таварыш Сталін падагуліў вялікі вопыт рэвалюцыйнага руху рабочага класа, вопыт будаўніцтва сацыялізма ў нашай краіне, падагуліў развіццё прыродазнаўства з часу надрукавання ланіскай кнігі «Матэрыялізм і эмпірыкрытыцызм».

Асаблівае значэнне мае прымяненне таварышам Сталіным дыялектычнага матэрыялізма да вывучэння гісторыі грамадства, да практычнай дзейнасці большэвіцкай партыі. Распрацоўка гэтых пытанняў — каштоўнейшы ўклад марксісцка-ленінскаму тэорыю.

Сіла нашай партыі, вучыць таварыш Сталін, заключаецца ў тым, што яна мае па сваім узброенні не адвольна скаструяваную, а ўзнікшую на падставе глыбокага вывучэння законаў грамадскага развіцця тэорыю, якая забяспечвае правільнасць стратэгіі і тактыкі партыі ў любых, самым складаных гістарычных абставінах.

Грамадскае жыццё, гаворыць таварыш Сталін, — законамерны працэс, і вучэнне сацыялізма, адлюстравваючы гэтую законамернасць, робіцца тым самым навукай.

«Кароткі курс гісторыі ВКП(б)» з вялікай пераконаўнасцю дамагчыцца ўсёпераможнаю сілу марксісцка-ленінскай ідэалогіі, бо гэтая ідэалогія правільна адлюстраввае насаўшныя патрэбнасці грамадскага развіцця, інтэрэсы самага перадага і рэвалюцыйнага класа гісторыі — рабочага класа, бо гэтая ідэалогія знаходзіцца ў працесе насаўшнага ўдасканалення і развіцця. У працы таварыша Сталіна асобна падкрэслена, што важнейшае значэнне для поспеху партыі пролетарыята мае перыямірная барацьба за чыстоту марксісцка-ленінскай ідэалогіі, супроць адкрытых і замаскіраваных спроб з боку буржуазіі павыванне пролетарыята варажю аму буржуазную ідэалогію. Уся гісторыя большэвіцкай партыі ёсць гісторыя такой барацьбы.

«ВКП(б) расла і мапнела ў прычыновай барацьбе з дробнабуржуазнымі партыямі ўнутры рабочага руху — эсэрамі (а яшчэ раней з іх папярэднікамі — народнікамі), меншавікамі, анархістамі, буржуазнымі нацыяналістамі ўсіх колераў, а ўнутры партыі — з меншавіцкімі, апартуністычнымі плямямі, — траікістамі, бухарынцамі, нацыянал-ухлістамі і іншымі антыленінскімі групамі».

Разграміўшы ворагаў марксізма, якія выконвалі ролю праваднікоў буржуазнага ўплыў на рабочы клас, Ленін і Сталін абаванілі чыстоту ідэйнага сцягу партыі, далі пераўзыходныя ўзоры партыйнасці ў пытаннях ідэалагічнай барацьбы, узору большэвіцкай перыямірнасці да ўсялякіх хістанняў і бакуванняў у тэорыі.

«Кароткі курс гісторыі ВКП(б)» вучыць, што не кампраміс, не прымірэнства, не пошукі якіхсьці трэцяй пазіцыі ў ідэалагічнай барацьбе забяспечваюць поспех партыі рабочага класа, а строгае правадзненне прынцыпа большэвіцкай партыйнасці, як вышэйшай формы ідэйнасці марксісцка-ленінскага светапогляду.

Вяршыняй марксісцка-ленінскай філасофскай думкі з'яўляецца праца таварыша Сталіна «Аб дыялектычным і гістарычным матэрыялізмам», якая ўваходзіць асобным раздзелам у «Кароткі курс гісторыі ВКП(б)».

У гэтай працы таварыш Сталін падагуліў вялікі вопыт рэвалюцыйнага руху рабочага класа, вопыт будаўніцтва сацыялізма ў нашай краіне, падагуліў развіццё прыродазнаўства з часу надрукавання ланіскай кнігі «Матэрыялізм і эмпірыкрытыцызм».

Асаблівае значэнне мае прымяненне таварышам Сталіным дыялектычнага матэрыялізма да вывучэння гісторыі грамадства, да практычнай дзейнасці большэвіцкай партыі. Распрацоўка гэтых пытанняў — каштоўнейшы ўклад марксісцка-ленінскаму тэорыю.

Сіла нашай партыі, вучыць таварыш Сталін, заключаецца ў тым, што яна мае па сваім узброенні не адвольна скаструяваную, а ўзнікшую на падставе глыбокага вывучэння законаў грамадскага развіцця тэорыю, якая забяспечвае правільнасць стратэгіі і тактыкі партыі ў любых, самым складаных гістарычных абставінах.

Грамадскае жыццё, гаворыць таварыш Сталін, — законамерны працэс, і вучэнне сацыялізма, адлюстравваючы гэтую законамернасць, робіцца тым самым навукай.

«Кароткі курс гісторыі ВКП(б)» з вялікай пераконаўнасцю дамагчыцца ўсёпераможнаю сілу марксісцка-ленінскай ідэалогіі, бо гэтая ідэалогія правільна адлюстраввае насаўшныя патрэбнасці грамадскага развіцця, інтэрэсы самага перадага і рэвалюцыйнага класа гісторыі — рабочага класа, бо гэтая ідэалогія знаходзіцца ў працесе насаўшнага ўдасканалення і развіцця. У працы таварыша Сталіна асобна падкрэслена, што важнейшае значэнне для поспеху партыі пролетарыята мае перыямірная барацьба за чыстоту марксісцка-ленінскай ідэалогіі, супроць адкрытых і замаскіраваных спроб з боку буржуазіі павыванне пролетарыята варажю аму буржуазную ідэалогію. Уся гісторыя большэвіцкай партыі ёсць гісторыя такой барацьбы.

«ВКП(б) расла і мапнела ў прычыновай барацьбе з дробнабуржуазнымі партыямі ўнутры рабочага руху — эсэрамі (а яшчэ раней з іх папярэднікамі — народнікамі), меншавікамі, анархістамі, буржуазнымі нацыяналістамі ўсіх колераў, а ўнутры партыі — з меншавіцкімі, апартуністычнымі плямямі, — траікістамі, бухарынцамі, нацыянал-ухлістамі і іншымі антыленінскімі групамі».

Разграміўшы ворагаў марксізма, якія выконвалі ролю праваднікоў буржуазнага ўплыў на рабочы клас, Ленін і Сталін абаванілі чыстоту ідэйнага сцягу партыі, далі пераўзыходныя ўзоры партыйнасці ў пытаннях ідэалагічнай барацьбы, узору большэвіцкай перыямірнасці да ўсялякіх хістанняў і бакуванняў у тэорыі.

«Кароткі курс гісторыі ВКП(б)» вучыць, што не кампраміс, не прымірэнства, не пошукі якіхсьці трэцяй пазіцыі ў ідэалагічнай барацьбе забяспечваюць поспех партыі рабочага класа, а строгае правадзненне прынцыпа большэвіцкай партыйнасці, як вышэйшай формы ідэйнасці марксісцка-ленінскага светапогляду.

Вяршыняй марксісцка-ленінскай філасофскай думкі з'яўляецца праца таварыша Сталіна «Аб дыялектычным і гістарычным матэрыялізмам», якая ўваходзіць асобным раздзелам у «Кароткі курс гісторыі ВКП(б)».

У гэтай працы таварыш Сталін падагуліў вялікі вопыт рэвалюцыйнага руху рабочага класа, вопыт будаўніцтва сацы

Насустрас 30-годдзю ВЛКСМ

Баявое номсамольскае племя

М. ПАСЛЯДОВІЧ, Р. НЯХАЙ

Адразу з-пад сасен, што свепацца сваімі медзіямі сталалі, мы трымаем на завод, які створаны за якіх-небудзь 30 месцаў. З пэлы і жалеза, з бетону і шкла ўзяты над зямлёю сонечныя, казачныя памеру гэтай трактарнага гіганта. Ніколі пейзаж гэтай усравны Мінска не выглядаў такім прыгожым і ўзнісла-радавым, як выглядае ён зараз пасля таго, калі тут папрацавалі сталінскія пераўтваральнікі жыцця. Калматыя сасны шчыльна і дружна падступілі да агромністых сцен і загідзеліся ў лясныя шыбы вокан. Яны прыветна ківаюць маладым талпам і ліпам за агарымі вытворчых карпусоў, усёму таму, што руліва размясцілі і размяшчае будаўнік у былых нетрах бору.

Ішчы равуць навакол ад цямна да цямна на гуразнікі-самазвалы, сталыя пашчы экскаватары ішчы ўгрызаюцца ў гравій і гліну, а ўжо распушчаны метал бурзілі і ключа ў вагранцах ліцейнага цэха. Пад шыклым небам маторнага і прасаванага цэхаў фармуецца, абточваюцца і шліфуюцца першыя часткі дызеля. З хваляваннем мы бярэм на рукі новыя, ішчы цёплыя шаперні, біскуцыя, як срэбра, зіхотныя валікі і шэрыя флянцы падшышкі. Прыветна ісцюць на адлітых дэталях пугатыя літары: «МТЗ—Мінскі Трактарны Завод. Якая выдатная з'ява для краіны, дзе да Кастрычніцкай рэвалюцыі араці драўлянымі сохамі і бараналі ядовымі сымкамі!

Цяпер на пачатку электрычнае зарыва паўстае над шыклымі дахамі, над стройнымі і ішчы больш папрыгажэнымі саснамі, над беласнежнымі дамамі і гэтэжымі рабочага горада. Сёння пакуль што асвоены дзесяці дэталі, з'яўра іх будзе сотня, тысячы. І гадзі, з'яўра ішчы дызель, рушыць з шырокіх варот зборнага цэха першы мінскі трактар.

Выраб дэталей, усю складаную тэхніку дапамагаюць асвойца тэхнікі, майстры, якія калісьці з галоўнага канвэра Сталінградскага трактарнага завода зводзілі першыя машыны, і бязвусыя юнакі, якія год таму назад прыехалі ўпершыню з вёскі ў горад. Ія адных ведае ўся краіна, другія толькі сёлета пачалі сваю творчую работу.

Сівы майстар Сямён Паўляўчэ Архіпенка, пабіскаваючы акумуляры, гаворыць: — Гэта і ў нас у Сталінградзе было, калі мы пунчалі трактарны завод. Новае, зусім названая для нас была справа. Памятаю, пачалі з адной машыны, а потым як у нас пайшоў! Але і гэтага мала! Чую сваю сілу на большае. І больш далі. Працаваў так, што аж душа радалася.

— Гэта справа! — усклікуў нехта з моладзі.

— А ты што думаў? Сам убачыш, колькі будзе выходзіць машын з гэтага завода. Пачатак заўсёды каляваты. Сталінградскія кавалі давалі спыра на дэвіцкі, потым на сорак валоў за змену. Мала. Давай восемдзесат валоў! І даі! Вы толькі паглядзіце, як прага вучыцца працаваць моладзь, асабліва комсамольцы. Сёння для іх ужо мала таго, што рабілі ўчора. І я цяпер бачу, колькі ты дасі заўтра. А год таму назад ты і ўяўлення не меў пра складаны станок.

Гэтая гутарка адбывалася пасля работы ў цэху пускавых матороў. Разам з начальнікам цэха Аронам Якаўлевічам Рубіном і старшым майстрам Дзмітрыем Марозавым— партаргам цэха—мы зайшлі на хвілінку ў кантору. І тут убачылі ўзор таго, што будзе выпускацца цэх,—пускавы матор. Мы ўбачылі тое, што ўжо зроблена, і тое, што ішчы трэба зрабіць. У гэтым цэху і ў суседніх мы дазнаёмся з людзьмі, якія ствараюць магутную машыну для калгасных палеткаў.

Комсамалец Анатоль Кароль прыехаў на трактарны завод з заходніх раёнаў Беларусі. Яго спыра ўраза тая складаная і шматлікая тэхніка, што сабрава пад

ва Мінскага трактарнага завода. Спачатку дырэкцыя не адпускала, але маде падтрымаў райком комсамола. Па яго пунёцы я і прыехаў у сталіцу Совецкай Беларусі. З новым заводам я рашыў назаўсёды звязаць сваё жыццё.

У Мінску даўдэлае шмат працаваць над асваеннем новай тэхнікі. Пачалася напружаная работа. І я ўключыўся з усёй энергіяй у гэту складаную і цікавую работу.

Моладзь і асабліва комсамольцы адгываюць вялікую ролю ў будаўніцтве Мінскага трактарнага завода.

Вясной гэтага года, калі завод атрымаў заказ на выраб даволі складаных дэталей для калгасных зернеўшыака, была створана новая комсамольска-маладзёжная брыгада. Маладога брыгадзіра Мяшчэрскага выклікаў начальнік прэсавага цэха.

— Як будзеце працаваць, хлопцы, разам з брыгадай старых рабочых, ці асобна? — спытаў ён.

Мяшчэрскі параіўся з сябрамі. Члены брыгады вырашылі працаваць самастойна, як кажуць, наспрабаваць свае сілы.

І адной і другой брыгадзе неабходна было зрабіць аднолькавую колькасць вузлоў для сушыліка. А атрымаўшы, што комсамольскае брыгада дала ў два разы больш прадукцыі, чым брыгада старых рабочых.

— Ну, дык мы і працавалі, як належыць,—гаворыць Мяшчэрскі.— Захваре хто-небудзь з хлапцоў, бюлетэнь мае права ўзяць, а не бярэ. Абавязкова прыходзіць на працу.

Клопаты аб вытворчасці, пачупдэ калектыва—бадай што самы характэрны рысы маладых рабочых-трактаразаводцаў. З дня на дзень замопуўцацца дзубякі стаіліградца Мяшчэрскага Віктара з белаўскага Даніленкам Хведрам, Брускам Пятром, Гроцкім Алесем. Яны жывуць у адным пакоі, працуюць у адной брыгадзе, іх хваляюць адны думы і пачуці.

Летам гэтага года ў жыцці комсамольскай арганізацыі цэха адбылася цэлая падыя. Комсамольцы прасавана цэха Сталінградскага трактарнага завода прыслалі ліст, у якім выклікалі мінчан на сацыялістычнае спаборніцтва ў чэсьць 30-годдзя Ленінскага комсамола. Ліст стаіліградцаў быў прачытаны на адкрытым комсамольскім сходзе. Мінчане падлічылі свае магчымасці і ўзялі на сябе канкрэтныя абавязкі па хутчэйшаму выкананню гэтага праграма, па асваенню і вырабу новых дэталей трактара КД—35 да 30-годдзя Ленінскага комсамола, па эканомі дзяржаўных сродкаў і зніжэнню браку.

Па закліку комсамольскай арганізацыі моладзь усяго цэха ўключылася ў барацьбу за выкананне і перавыкананне сацыяльна-вызначальстваў. Ужо на 10-е верасня была поўнасцю выканана гадавая праграма. Асвоена і ідзе поўным ходам вытворчасць 29 дэталей для мінскага трактара. Хутка комсамольцы Мінска і Сталінграда падведдуць вышкі сацыялізму.

— Мы не думаем быць апошнімі,—гаворыць Мяшчэрскі,—абавязкова выйдзем пераможнымі. Такі настрой у ўсім нашым калектыве.

Летні адпачынак малады брыгадзір скарыстаў для паездкі ў Сталінград. Там ён пабываў у райкоме комсамола, наведваў комсамольцаў прэсавага цэха, сустраўся са сваімі старымі сябрамі.

Дзубякі маладых рабочых двух гігантаў сацыялістычнай прамысловасці—Мінскага і Сталінградскага трактарных заводаў умадуўцацца з года ў год і ператварацца ў традыцыю.

У новых паках Мінскага трактарнага завода працуе баявое настомае комсамольскае племя.

У лексічным складзе сучаснай беларускай мовы значнае месца займаюць складаныя словы, або кампазіты.

Ці задавальняе моўную практыку існуючае правіла аб напісанні складаных слоў у сучаснай беларускай правапісе? На наш погляд, правапіс складаных слоў, узаконены ў 1933 г., не толькі не з'яўляецца крытэрыем для паслядоўнага правільнага напісання кожнага складанага слова, а наадварот, ён усюсю бытаўніну і часта прыводзіць таго, хто піша, да невырашальных пажкасаў.

Прывядзем самое правіла. Яно гаворыць: «Калі другая частка складанага слова ўжываецца асобна або не з'яўляецца скарочаным словам, тады першая частка слова мае пачатковы націск, пад яім у слоўе і вытворных ад яго словах аднаўляецца звычайнае націскае гукі; у гэтым выпадку абедзве часткі слова падлягаюць асобна правілу аб аканенні і янанні: соцспаборніцтва, чырвонаярмей, палітграма, палітзаномія, чорнавокі, фотарэпрадур, кілаграм, блон-нот, рознорады, семнаццаць»... і г. д.

Для зручнасці разгляду прывядзем і другую частку гэтага-ж правіла, дзе сказана: «Калі другая частка складанага слова з'яўляецца скарочаным словам і самастойна не ўжываецца, дык усё слова і вытворныя ад яго словы пішуцца як нескадараны: земляроб, чарназём, крывацёк, дамаса, прафном, камсол, земляробства, геаграфія»... («Правапіс беларускай мовы», 1934 г., стар. 10—11).

У першай частцы прыведзенага правіла гаворыцца аб аднаўленні пад націскам «звычайнага галаснага» (разумеюцца—галаснай літары—надраслена мной—М. С.); між тым кожнаму добра вядома, што ў моўным працэсе ўжываюцца гукі, і толькі гукі могуць аднаўляцца пад націскам, а не літары—гэта першая недакладнасць правіла.

Па-другое, правіла аваласам сцвярджае, што звычайнае галоснае аднаўляецца не толькі ў самым разглядаемым слоўе, але і ў вытворных ад яго словах. Увям сабе, што нам трэба напісаць, напрыклад, слова «палыводства». У дадзеным складаным слоўе другая яго частка—«водства»—самастойна не ўжываецца, але яна не з'яўляецца скарочанай; значыцца, па існуючым правілу, у першай частцы разглядаемага складанага слова пад націскам павінен аднавіцца звычайнае галоснае, г. зн. «о», а пачатковы гук «п» мае мяккую аснову, то пры ўтварэнні складанага слова злучальнае галоснае павінен быць гук «э»; такім чынам, слова «палыводства» па дадзенаму правілу павіна пісацца так: «палеводства». На гэтай-жа падставе трэба было-б пісаць «палеводчы», «земляробства», «вулгродзісты», «чорназёмны», «кулямётчы» і г. д.

Добра, калі ў таго, хто піша, маецца час і вынаходлівае кемліваць, тады ён здагадаецца, што тут трэба дадаткова аналізаваць, ад чаго паходзіць гэтыя словы, ці не з'яўляюцца яны вытворнымі. Увям сабе, што нам сапраўды ўдалося натрапіць на словы «палывод», «земляроб», «вулгрод», «чарназём», «кулямёт», ад якіх граматычна ўтвораны вышэй прыведзеныя словы. Тады мы здагадаем, што ў аднаведззасці з гэтай «дэталлю» правіла разглядаемыя словы трэба пісаць зусім інакш, а іменна: «палыводства», «палыводчы», «земляробства», «вулгродзісты», «чарназёмны», «кулямётчы» і г. д.

Як бачна, трэба быць спрактыкаваным моваведцам, каб разабрацца ў той бытаўніне, да якой прыводзіць правапіс складаных слоў.

Апрача бытаўніны, дадзенае правіла проста не дае крытэрыя для правільнага напісання вялікай колькасці слоў-кампазітаў. І сапраўды, які-ж пісаць наступныя словы: чырвонаярмейскі чырванасцяжны; роўнапраўе ці раўнапраўе; золатаносны ці залатаносны; лобгарыня ці галагарыня; галаслоўнасць ці галаслоўнасць; малацобец ці малатобец; воўначоска ці ваўначоска; броненосец ці браненосец; заненадаўчы ці зананадаўчы; добрадушнасць ці добрадушнасць; босаногі ці басаногі; новагодні ці навагодні; полкаводзец ці палкаводзец; бавоўнаводства ці баваўнаводства; востраносны ці вастраносны і шмат іншых.

Кіруючыся тым, што другая частка пералічаных складаных слоў нескарочаная, трэба было-б пісаць: косаваротка, золатаносны, лобгарыня, галаслоўнасць, полкаводзец, востраносны і г. д. Аднак моўная практыка не прыняла такога напісання, бо гэты супярэчыла-б жывому вымаўленню, парушыла-б народную эканомію.

У чым-жа асноўная закана дадзенага правіла? На нашу думку, асноўная закана правіла аб напісанні складаных слоў—у эклектызме, у спалучэнні ў адным правіле двух прыняццяў, двух супярэдных падыходаў да складаных слоў—лагічнага (дзе рэч ідзе аб самастойным значэнні і асобным ужыванні другой часткі складанага слова) і фармальнага (дзе гаворыцца аб нескарочанасці, г. зн. аб граматычнай форме другой часткі складанага слова).

А пачатковы гук першай часткі мае супярэчылае, та адсюль вышкіе і той разнабой у напісанні складаных слоў, які наглядна ў сучаснай моўнай практыцы.

Па-трэцяе, у правапісе складаных слоў нічога не сказана аб злучальных галосных. У сувязі з гэтым на практыцы ўзнікне ішчы адна пажкаса: які-ж гукі могуць быць злучальнымі? І як трэба пісаць:

«краязнаўства» ці «краязнаўства», «ільнаводства» ці «ільнаводства»; «бездольны» ці «бояздольны»? Праўда, аўтары «Граматыкі» А. С. Нарзон і М. І. Жырнечык расправадалі гэтае пытанне і зрабілі каштоўны вывад аб тым, што злучальныя галосныя неабходна адносіць да першай часткі складанага слова. Аднак негэла згадзіцца з ім і тым, што ў беларускай мове складаныя словы (з цвёрдай асновай першай часткі складанага слова) ўтвараюцца пры дапамозе злучальнага галоснага «о». Іны гэта дэталіцы на прыкладах «кіноаператар» і «ільноперабілка». Па-першае, у слоўе «кіноаператар» абедзве часткі ішмамоўнага паходжання і таму не з'яўляюцца ўзорам для словабудовы ў беларускай мове. Тым больш, што першая частка складанага слова—«кіно»—у ё асобным вымаўленні з'яўляецца вязменнай з капчатковым націскным гукам «о», які ніяк негэла лічыць злучальным. Што датычыцца слова «ільноперабілка», то тут па закону вымаўлення не можа быць злучальным галосным «о» (нават у рускай мове, дзе сапраўды ў гэтым слоўе «о» з'яўляецца злучальным, у вымаўленні чуецца «а»). У дадзеным выпадку спампеліся на заканамернасць, якая гаворыць: калі ў складаным слоўе першае слова з'яўляецца двухскладовым (улічваючы і злучальны галосны) з апонім адкрытым націскным складам, тады ў беларускай мове націск пераходзіць на першы склад і аднавіцца звычайнае галоснае: вада+зачышчэнне=вадаачышчэнне. Гэтак-ж правільна павіна падпарадкоўвацца і ішмамоўная лексіка. А значыцца, трэба ішсаць: кіно+акцёр=кінаакцёр, кінацэатр, кінафільм і г. д. Ды ўжо той факт, што ў шырокай практыцы зараз распаўсюджана напісанне: «ільнавалалкіно», «ільналарыхтоўкі», «ільнатраста» («Звязда» № 178 за 7-га верасня 1948 г.); «ільнаводства», «ільнаанасеневодчы станцыі», «ільназаводы» («Звязда» № 189, за 22-е верасня 1948 г.) сведчыць аб тым, што злучальны галосны пры запырэдзелай і цвёрдай аснове будзе гук «а».

Па-чацвёртае, правіла аб напісанні складаных слоў нічога не гаворыць аб той катэгорыі слоў-кампазітаў, у якіх першай часткай выступаюць лічбнікі. Відзь, у сувязі з гэтым некаторыя мовазнаўцы механічна падганяюць іх пад адно правіла з астатнімі складанымі словамі і на гэтай падставе напісваюць пішупі: семігодна, семінасны, пачатковы гук гэтых слоў нічога не гаворыць аб той катэгорыі слоў-кампазітаў, у якіх першай часткай выступаюць лічбнікі. Відзь, у сувязі з гэтым некаторыя мовазнаўцы механічна падганяюць іх пад адно правіла з астатнімі складанымі словамі і на гэтай падставе напісваюць пішупі: семігодна, семінасны, пачатковы гук гэтых слоў нічога не гаворыць аб той катэгорыі слоў-кампазітаў, у якіх першай часткай выступаюць лічбнікі. Відзь, у сувязі з гэтым некаторыя мовазнаўцы механічна падганяюць іх пад адно правіла з астатнімі складанымі словамі і на гэтай падставе напісваюць пішупі: семігодна, семінасны, пачатковы гук гэтых слоў нічога не гаворыць аб той катэгорыі слоў-кампазітаў, у якіх першай часткай выступаюць лічбнікі. Відзь, у сувязі з гэтым некаторыя мовазнаўцы механічна падганяюць іх пад адно правіла з астатнімі складанымі словамі і на гэтай падставе напісваюць пішупі: семігодна, семінасны, пачатковы гук гэтых слоў нічога не гаворыць аб той катэгорыі слоў-кампазітаў, у якіх першай часткай выступаюць лічбнікі. Відзь, у сувязі з гэтым некаторыя мовазнаўцы механічна падганяюць іх пад адно правіла з астатнімі складанымі словамі і на гэтай падставе напісваюць пішупі: семігодна, семінасны, пачатковы гук гэтых слоў нічога не гаворыць аб той катэгорыі слоў-кампазітаў, у якіх першай часткай выступаюць лічбнікі. Відзь, у сувязі з гэтым некаторыя мовазнаўцы механічна падганяюць іх пад адно правіла з астатнімі складанымі словамі і на гэтай падставе напісваюць пішупі: семігодна, семінасны, пачатковы гук гэтых слоў нічога не гаворыць аб той катэгорыі слоў-кампазітаў, у якіх першай часткай выступаюць лічбнікі. Відзь, у сувязі з гэтым некаторыя мовазнаўцы механічна падганяюць іх пад адно правіла з астатнімі складанымі словамі і на гэтай падставе напісваюць пішупі: семігодна, семінасны, пачатковы гук гэтых слоў нічога не гаворыць аб той катэгорыі слоў-кампазітаў, у якіх першай часткай выступаюць лічбнікі. Відзь, у сувязі з гэтым некаторыя мовазнаўцы механічна падганяюць іх пад адно правіла з астатнімі складанымі словамі і на гэтай падставе напісваюць пішупі: семігодна, семінасны, пачатковы гук гэтых слоў нічога не гаворыць аб той катэгорыі слоў-кампазітаў, у якіх першай часткай выступаюць лічбнікі. Відзь, у сувязі з гэтым некаторыя мовазнаўцы механічна падганяюць іх пад адно правіла з астатнімі складанымі словамі і на гэтай падставе напісваюць пішупі: семігодна, семінасны, пачатковы гук гэтых слоў нічога не гаворыць аб той катэгорыі слоў-кампазітаў, у якіх першай часткай выступаюць лічбнікі. Відзь, у сувязі з гэтым некаторыя мовазнаўцы механічна падганяюць іх пад адно правіла з астатнімі складанымі словамі і на гэтай падставе напісваюць пішупі: семігодна, семінасны, пачатковы гук гэтых слоў нічога не гаворыць аб той катэгорыі слоў-кампазітаў, у якіх першай часткай выступаюць лічбнікі. Відзь, у сувязі з гэтым некаторыя мовазнаўцы механічна падганяюць іх пад адно правіла з астатнімі складанымі словамі і на гэтай падставе напісваюць пішупі: семігодна, семінасны, пачатковы гук гэтых слоў нічога не гаворыць аб той катэгорыі слоў-кампазітаў, у якіх першай часткай выступаюць лічбнікі. Відзь, у сувязі з гэтым некаторыя мовазнаўцы механічна падганяюць іх пад адно правіла з астатнімі складанымі словамі і на гэтай падставе напісваюць пішупі: семігодна, семінасны, пачатковы гук гэтых слоў нічога не гаворыць аб той катэгорыі слоў-кампазітаў, у якіх першай часткай выступаюць лічбнікі. Відзь, у сувязі з гэтым некаторыя мовазнаўцы механічна падганяюць іх пад адно правіла з астатнімі складанымі словамі і на гэтай падставе напісваюць пішупі: семігодна, семінасны, пачатковы гук гэтых слоў нічога не гаворыць аб той катэгорыі слоў-кампазітаў, у якіх першай часткай выступаюць лічбнікі. Відзь, у сувязі з гэтым некаторыя мовазнаўцы механічна падганяюць іх пад адно правіла з астатнімі складанымі словамі і на гэтай падставе напісваюць пішупі: семігодна, семінасны, пачатковы гук гэтых слоў нічога не гаворыць аб той катэгорыі слоў-кампазітаў, у якіх першай часткай выступаюць лічбнікі. Відзь, у сувязі з гэтым некаторыя мовазнаўцы механічна падганяюць іх пад адно правіла з астатнімі складанымі словамі і на гэтай падставе напісваюць пішупі: семігодна, семінасны, пачатковы гук гэтых слоў нічога не гаворыць аб той катэгорыі слоў-кампазітаў, у якіх першай часткай выступаюць лічбнікі. Відзь, у сувязі з гэтым некаторыя мовазнаўцы механічна падганяюць іх пад адно правіла з астатнімі складанымі словамі і на гэтай падставе напісваюць пішупі: семігодна, семінасны, пачатковы гук гэтых слоў нічога не гаворыць аб той катэгорыі слоў-кампазітаў, у якіх першай часткай выступаюць лічбнікі. Відзь, у сувязі з гэтым некаторыя мовазнаўцы механічна падганяюць іх пад адно правіла з астатнімі складанымі словамі і на гэтай падставе напісваюць пішупі: семігодна, семінасны, пачатковы гук гэтых слоў нічога не гаворыць аб той катэгорыі слоў-кампазітаў, у якіх першай часткай выступаюць лічбнікі. Відзь, у сувязі з гэтым некаторыя мовазнаўцы механічна падганяюць іх пад адно правіла з астатнімі складанымі словамі і на гэтай падставе напісваюць пішупі: семігодна, семінасны, пачатковы гук гэтых слоў нічога не гаворыць аб той катэгорыі слоў-кампазітаў, у якіх першай часткай выступаюць лічбнікі. Відзь, у сувязі з гэтым некаторыя мовазнаўцы механічна падганяюць іх пад адно правіла з астатнімі складанымі словамі і на гэтай падставе напісваюць пішупі: семігодна, семінасны, пачатковы гук гэтых слоў нічога не гаворыць аб той катэгорыі слоў-кампазітаў, у якіх першай часткай выступаюць лічбнікі. Відзь, у сувязі з гэтым некаторыя мовазнаўцы механічна падганяюць іх пад адно правіла з астатнімі складанымі словамі і на гэтай падставе напісваюць пішупі: семігодна, семінасны, пачатковы гук гэтых слоў нічога не гаворыць аб той катэгорыі слоў-кампазітаў, у якіх першай часткай выступаюць лічбнікі. Відзь, у сувязі з гэтым некаторыя мовазнаўцы механічна падганяюць іх пад адно правіла з астатнімі складанымі словамі і на гэтай падставе напісваюць пішупі: семігодна, семінасны, пачатковы гук гэтых слоў нічога не гаворыць аб той катэгорыі слоў-кампазітаў, у якіх першай часткай выступаюць лічбнікі. Відзь, у сувязі з гэтым некаторыя мовазнаўцы механічна падганяюць іх пад адно правіла з астатнімі складанымі словамі і на гэтай падставе напісваюць пішупі: семігодна, семінасны, пачатковы гук гэтых слоў нічога не гаворыць аб той катэгорыі слоў-кампазітаў, у якіх першай часткай выступаюць лічбнікі. Відзь, у сувязі з гэтым некаторыя мовазнаўцы механічна падганяюць іх пад адно правіла з астатнімі складанымі словамі і на гэтай падставе напісваюць пішупі: семігодна, семінасны, пачатковы гук гэтых слоў нічога не гаворыць аб той катэгорыі слоў-кампазітаў, у якіх першай часткай выступаюць лічбнікі. Відзь, у сувязі з гэтым некаторыя мовазнаўцы механічна падганяюць іх пад адно правіла з астатнімі складанымі словамі і на гэтай падставе напісваюць пішупі: семігодна, семінасны, пачатковы гук гэтых слоў нічога не гаворыць аб той катэгорыі слоў-кампазітаў, у якіх першай часткай выступаюць лічбнікі. Відзь, у сувязі з гэтым некаторыя мовазнаўцы механічна падганяюць іх пад адно правіла з астатнімі складанымі словамі і на гэтай падставе напісваюць пішупі: семігодна, семінасны, пачатковы гук гэтых слоў нічога не гаворыць аб той катэгорыі слоў-кампазітаў, у якіх першай часткай выступаюць лічбнікі. Відзь, у сувязі з гэтым некаторыя мовазнаўцы механічна падганяюць іх пад адно правіла з астатнімі складанымі словамі і на гэтай падставе напісваюць пішупі: семігодна, семінасны, пачатковы гук гэтых слоў нічога не гаворыць аб той катэгорыі слоў-кампазітаў, у якіх першай часткай выступаюць лічбнікі. Відзь, у сувязі з гэтым некаторыя мовазнаўцы механічна падганяюць іх пад адно правіла з астатнімі складанымі словамі і на гэтай падставе напісваюць пішупі: семігодна, семінасны, пачатковы гук гэтых слоў нічога не гаворыць аб той катэгорыі слоў-кампазітаў, у якіх першай часткай выступаюць лічбнікі. Відзь, у сувязі з гэтым некаторыя мовазнаўцы механічна падганяюць іх пад адно правіла з астатнімі складанымі словамі і на гэтай падставе напісваюць пішупі: семігодна, семінасны, пачатковы гук гэтых слоў нічога не гаворыць аб той катэгорыі слоў-кампазітаў, у якіх першай часткай выступаюць лічбнікі. Відзь, у сувязі з гэтым некаторыя мовазнаўцы механічна падганяюць іх пад адно правіла з астатнімі складанымі словамі і на гэтай падставе напісваюць пішупі: семігодна, семінасны, пачатковы гук гэтых слоў нічога не гаворыць аб той катэгорыі слоў-кампазітаў, у якіх першай часткай выступаюць лічбнікі. Відзь, у сувязі з гэтым некаторыя мовазнаўцы механічна падганяюць іх пад адно правіла з астатнімі складанымі словамі і на гэтай падставе напісваюць пішупі: семігодна, семінасны, пачатковы гук гэтых слоў нічога не гаворыць аб той катэгорыі слоў-кампазітаў, у якіх першай часткай выступаюць лічбнікі. Відзь, у сувязі з гэтым некаторыя мовазнаўцы механічна падганяюць іх пад адно правіла з астатнімі складанымі словамі і на гэтай падставе напісваюць пішупі: семігодна, семінасны, пачатковы гук гэтых слоў нічога не гаворыць аб той катэгорыі слоў-кампазітаў, у якіх першай часткай выступаюць лічбнікі. Відзь, у сувязі з гэтым некаторыя мовазнаўцы механічна падганяюць іх пад адно правіла з астатнімі складанымі словамі і на гэтай падставе напісваюць пішупі: семігодна, семінасны, пачатковы гук гэтых слоў нічога не гаворыць аб той катэгорыі слоў-кампазітаў, у якіх першай часткай выступаюць лічбнікі. Відзь, у сувязі з гэтым некаторыя мовазнаўцы механічна падганяюць іх пад адно правіла з астатнімі складанымі словамі і на гэтай падставе напісваюць пішупі: семігодна, семінасны, пачатковы гук гэтых слоў нічога не гаворыць аб той катэгорыі слоў-кампазітаў, у якіх першай часткай выступаюць лічбнікі. Відзь, у сувязі з гэтым некаторыя мовазнаўцы механічна падганяюць іх пад адно правіла з астатнімі складанымі словамі і на гэтай падставе напісваюць пішупі: семігодна, семінасны, пачатковы гук гэтых слоў нічога не гаворыць аб той катэгорыі слоў-кампазітаў, у якіх першай часткай выступаюць лічбнікі. Відзь, у сувязі з гэтым некаторыя мовазнаўцы механічна падганяюць іх пад адно правіла з астатнімі складанымі словамі і на гэтай падставе напісваюць пішупі: семігодна, семінасны, пачатковы гук гэтых слоў нічога не гаворыць аб той катэгорыі слоў-кампазітаў, у якіх першай часткай выступаюць лічбнікі. Відзь, у сувязі з гэтым некаторыя мовазнаўцы механічна падганяюць іх пад адно правіла з астатнімі складанымі словамі і на гэтай падставе напісваюць пішупі: семігодна, семінасны, пачатковы гук гэтых слоў нічога не гаворыць аб той катэгорыі слоў-кампазітаў, у якіх першай часткай выступаюць лічбнікі. Відзь, у сувязі з гэтым некаторыя мовазнаўцы механічна падганяюць іх пад адно правіла з астатнімі складанымі словамі і на гэтай падставе напісваюць пішупі: семігодна, семінасны, пачатковы гук гэтых слоў нічога не гаворыць аб той катэгорыі слоў-кампазітаў, у якіх першай часткай выступаюць лічбнікі. Відзь, у сувязі з гэтым некаторыя мовазнаўцы механічна падганяюць іх пад адно правіла з астатнімі складанымі словамі і на гэтай падставе напісваюць пішупі: семігодна, семінасны, пачатковы гук гэтых слоў нічога не гаворыць аб той катэгорыі слоў-кампазітаў, у якіх першай часткай выступаюць лічбнікі. Відзь, у сувязі з гэтым некаторыя мовазнаўцы механічна падганяюць іх пад адно правіла з астатнімі складанымі словамі і на гэтай падставе напісваюць пішупі: семігодна, семінасны, пачатковы гук гэтых слоў нічога не гаворыць аб той катэгорыі слоў-кампазітаў, у якіх першай часткай выступаюць лічбнікі. Відзь, у сувязі з гэтым некаторыя мовазнаўцы механічна падганяюць іх пад адно правіла з астатнімі складанымі словамі і на гэтай падставе напісваюць пішупі: семігодна, семінасны, пачатковы гук гэтых слоў нічога не гаворыць аб той катэгорыі слоў-кампазітаў, у якіх першай часткай выступаюць лічбнікі. Відзь, у сувязі з гэтым некаторыя мовазнаўцы механічна падганяюць іх пад адно правіла з астатнімі складанымі словамі і на гэ

Ватыкан—рассаднік рэакцыі

* * *
Піліп ПЕСТРАК
* * *

Пасля вайны з белапалікамі заходняя частка Беларусі апынулася пад уладай Польшчы. Экспансія Ватыкана дала адчуць сябе адразу. Зноў пачалося гвалтоўнае насаджэнне каталіцызма. Але народ павёў рашучую барацьбу супраць каталіцкіх епіскапаў і ксяндзоў. Усім вядома, напрыклад, сутычка насельніцтва з паліцыяй і ксяндзмі ў 1933 годзе ў Жыровічах, Слонімскага павету.

Комуністычная партыя Заходняй Беларусі, якая дзейнічала з падполля, падтрымлівала гэтую барацьбу народных мас, расцвяляючы яе, як сацыяльны і палітычны пратэст народа ў барацьбе за сваё сацыяльнае і нацыянальнае вызваленне, выходзячы з таго, што ў канкрэтных умовах Заходняй Беларусі за акалічванням беларускага насельніцтва адначасна ідзе і палітызацыя, наццоўванне супраць Саюзаў Саюза, сацыялізма і рускага народа. Слуг Ватыкана выкарыстоўвалі «рэлігійны канал» для дасягнення сваіх антыдэмакратычных, антыкомуністычных мэтаў: «Усходніх краях». Але паны і слугі Ватыкана прайшліся. Беларускі народ добра памятаў сваю гісторыю. Пільсудчыцкім шляхам (памешчыцкім, капіталістычным і ахоўным), і палітыкай «цівалізацыі» бізун гуляў на спіне беларускага народа, і ў гэтыя часы нашыя паны—над багаславы Ватыкана. Беларускі народ меў ужо вопыт барацьбы з панамі і іезуітамі на працягу вайны. Пяпер у беларускага народа на чале барацьбы стаў свой авангард—Комуністычная партыя, якая рашуча выкрывала ўсе махінацыі ворагаў народа Працоўных Заходняй Беларусі з надзеяй глядзець на Усход, дзе іх браты будавалі сваё жыццё без даноў, ксяндзоў і шапоў з Усходу чэрпаць іны сілы і надзеі на вызваленне. І таму ўсе меркаванні панскай улады і слуг Ватыкана не мелі ніякага поспеху сярод працоўных.

Непазгоднай-жа апорай слуг Ватыкана былі памешчыкі, кулацтва і частка так званай засяпковай шляхты. Культурныя свае саасноўныя традыцыі, пагарды адносячыся да сялянства, засяпковае кулацтва было асяродкам не толькі кансерватыўнага наогул, але і рэакцыйнага. Адсюль браў для сябе сілы польскі фашызм, ствараючы фашысцкія ваенныя і іншыя арганізацыі моладзі («Ступацкі», «Кракус», «Віці»), каб праз іх уплываць на насельніцтва і, у першую чаргу, на беларускае каталіцкае сялянства. Не дзіўна, што некаторыя беларусы-католікі вельмі марудна далучаліся да барацьбы супраць памешчыкаў і капіталістаў. Паўная частка сельскагаспадарчага пролетарыята (батракі) была духоўна знявечана гэтымі сіламі. Знаходзячыся на службе ў памешчыка, батрак жыў на ўзроўні прыгонніцкага нявольніцтва. Але жыццё рабіла сваё. Веспрацоўе ў горадзе, пемарыяны падаці, штодзённымі штрафамі, паліцэйскай трое, агульнае збядненне сялянства выкалікала тое, што ўжо ў 1935—36 гг. беларускае каталіцкае сялянства стала далучацца да сягонных забастовак (у часе жыцця, кожны будзьбы ў памешчыкаў). Пачалі нараджацца варожыя адносіны да паліцыі, да каланізатараў-асаднікаў. Пырсоўны мыльняны пазырк і рамантыкі—«Польшчы ад мора да мора», каталіцкія прапоўняны масы сталі гаварыць, што «Пільсудскі ашукаў». Тады каталіцы стаў шукаць новых метадаў для свайго ўплыву на масы. На арэну з'явілася палітычная арганізацыя, партыя беларускіх ксяндзоў—«Беларуская Хрысціянская Дэмакратыя» (скарочана—БХД) са сваім цэнтрам у Вільні. Гэтая партыя ішла на лініі палітычных ідэалагічных іспірацый Ватыкана, на лініі энцыклікі папы Льва XIII («Рэрум Новарум»), у якой ужо гаварылася, што, каб задушыць актыўнасць мас і адцягнуць іх ад рэвалюцыйнай барацьбы, неабходна адных рэлігійных фікцыяў, а трыба было аддаваць увагу зямным справам. Прыходзі, напрыклад, да ўлады фашызм у Італіі садзейнічаў папа Бенедыкт

XV, які ўсімі спосабамі заохочваў стварэнне масавых хрысціянска-дэмакратычных арганізацый. Калі-ж фашызм стаўся фактам, яны былі ўжо не толькі непатрэбныя, але і небяспечныя, бо ўключалі ў сябе радыкальныя элементы, і наступны папа Бенедыкт XV—папа Пій XI ухваліў роспуск гэтых арганізацый урадам Мусаліні. Такім самым шляхам ішла і «Беларуская Хрысціянская Дэмакратыя», якая расчысчала дарогу для фашызма. Дэмагяічнае лавіраванне БХД, выстаўленне сябе «залатою сярэдзінай» адцягвала масы ад класовай барацьбы, БХД імкнулася перацягнуць адзіны фронт працоўных Заходняй Беларусі і Польшчы супраць памешчыкаў і капіталістаў, супраць фашызма. Чым больш БХД адчувала пагрозу страты пазіцыі Ватыкана сярод каталіцкіх мас, тым больш рабілася яна дэмагяічнай у сацыяльных пытаннях. Аб гэтым сведчыць уся гісторыя БХД. У 1926 годзе БХД падняла сваю праграму. Каб вывясці настраі мас, яна выпускае анкету з адпаведнымі пытаннямі. Аказалася, што працоўныя беларусы-католікі паставілі кіраўніцтва БХД у тупік. На пункт праграмы аб зямлі быў аднагалосны адказ, што зямля павінна перайсці ад памешчыкаў сялянам без выкупу.

Як-жа кіраўніцтва БХД выйшла з гэтага тупіка? Яно выйшла з яго па-іезуцку, а імяна: гэты пункт быў сфармуляваны так, што зямля павінна быць перададзена сялянству без выкупу, але за яе павінна заплаціць дзяржава. Але кожнаму, хоць трохі палітычна асвечанаму чалавеку, вядома, што польская дзяржава брала гэтыя грошы з саміх-жа працоўных. Гэта была дымавая заслона, ігра на псіхалогію прыгнечаных мас. Працоўныя беларусы-католікі ў сваіх адказах казалі кіраўнікам БХД, што ксяндз павінен атрымаць толькі працоўную норму зямлі і што ксяндз (ці царква) павінен быць аддзелены ад дзяржавы. Тады кіраўніцтва БХД пачало для выгляду падтрымліваць гэтыя патрабаванні, пускаячы ў ход для ашукавання мас сваю казюсцкую. Лідэры БХД казалі: БХД прынямае супраць аддзялення ксяндза (ці царквы) ад дзяржавы, але лічыць гэтае аддзяленне магчымым. Бацьчы, і козы сытыя, і сена шчаде. Цяпер ужо выразна было відаць яўнае банкруцтва каталіцкай ідэалогіі сярод працоўных мас.

Хто-ж узначальваў БХД? Адным з кіраўнікоў яе быў небезважым ксяндз Гадлеўскі—ідэолаг крайняй рэакцыі, ідэолаг ваяўнічага каталіцызма, які хацеў-бы карміць беларускі народ выключна злавеснымі энцыкламі рымскіх папаў. Двудушна маневручы выпадамі супраць капіталізма, БХД накіроўвала сваё вастрые супраць Саюзаў Саюза, супраць камунізма. Грамадска-палітычнае крадзе БХД і ўсё прыкладнае пасаў Ватыкана было—прапаганда гармоніі класаў, — гэта значыць адмаўленне класовай барацьбы, каб воўк не нападаў на авечку, а калі нападзе, каб авечка не абаранялася, а паслухмяна аддавала сябе ваўку.

БХД ва ўмовах былой Заходняй Беларусі была рэзервной сілай фашызма. У дэмагяічных выпадках супраць капіталізма, у сепаратысцкіх выпадках супраць Польшчы, у абарону «беларускасці», у шуканні саюза з літоўскай буржуазіяй—заклучалася іезуіцкая тактыка БХД, якая гуртвала вакол сябе ўсе нацыяналістычныя і рэакцыйныя элементы.

Каб усерагчы лідэраў БХД—ксяндзоў ад страты ўскага давер'я сярод «паствы», вільенскі архіепіскап Ядзьмыкоўскі для ад-

воду вачэй, у канцы 1928 г. забараніў ксяндзам кіраваць партыяй, матывуючы гэта тым, што БХД больш пачала ўдзяляць увагі сацыяльным пытанням, чым рэлігійным, і што гэта не сумясціма з каталіцкай этыкай. Гэты загад архіепіскапа быў крокам польскага шавінізма к таму, каб БХД узяла курс на ўпыхіраванне рэвалюцыйнага імпульсу мас, на адцягванне мас ад палітыкі, на скіраванне іх энергіі на так званую «культурна-асветную працу», пад прыкрыццём якой можна было-б праводзіць базіліскае палітызаваўнае беларускае насельніцтва. У 1936 годзе БХД прысвоіла сабе новую назву: «Беларуская народнае аб'яднанне». Пад гэтай шыльдай іезуіты пачынаюць дзейнічаць за пашырэнне свайго ўплыву на насельніцтва. Каб падаць большую папулярнасць ксяндзоўскай партыі, вільенскі архіепіскап «з'ява» за ненадаснавання некаторых лідэраў БХД выслячэннем з Вільні. Польскія шавіністы і польскі клір лічаць беларускае каталіцкае насельніцтва сваім «гістарычным культурным здабыткам» і ніяк не могуць згадзіцца на развіццё сродку яго якой-бы ні было беларускай культуры. Грунт да такога курсу падрыхтавала БХД сваёй клерыкальна-рэакцыйнай палітыкай. У 1936 годзе БХД адмовілася ад стварэння народнага фронту барацьбы з фашызмам. Наадварот, яна развіла ініцыятыву прафашысцкіх сіл, якія стварылі так званы «Беларускі фронт», накіраваны супраць беларускіх рабочых сялян.

Вызваленне Заходняй Беларусі Саюзкай Арміяй у верасні 1939 года паклала канец акупацыі, польска-фашысцкаму панаванню, дапамога выкрыць контррэвалюцыйныя, ксяндзоўскія і іншыя нацыяналістычныя плыні на заходніх землях Беларусі. База Ватыкана была падавана. Але слугі Ватыкана шукалі, зразумела, сабе каналаў для прадаўжэння падрыўной дзейнасці. Іх апорай зноў-такі ставаліся рышткі таго самага засяпковага кулацтва, якое ў часе вызвалення Заходняй Беларусі разам з асіднікам і паліцыяй гуртавалася ў вайсковыя атрады супраць Саюзкай Арміі. Гітлераўскі напад 22-га чэрвеня 1941 года на нашу Саюзкаю краіну, акупацыя Саюзкай Беларусі намецка-фашысцкімі захопнікамі нанова развязаў сілы рэакцыі. Фашысцкая ваенная арганізацыя, так званая «Беларуская ахова», чэрпае для сябе сілы зноў-такі ў першую чаргу з асяроддзя засяпковага кулацтва. Слугі Ватыкана—ксяндзы—адразу-ж пачалі папярэжваць Беларусь. Зноў вышлі на паверхню лідэры БХД ксяндз Гадлеўскі—ідэолаг і прапагандыст фашызма, верны даможнік Гітлера, які атрымаў ключы ў народзе ксяндз з пісгалетам (на боскую данамогу ўратавання ад народа бандыт у спадзяваўся і таму заўсёды ездзіў узброены рывальверам). Так выкрасіла сама сябе перад народам клерыкальна-рэакцыйная «Беларуская Хрысціянская Дэмакратыя».

Не сакрэт, што рышткі ксяндзоўска-рэакцыйнай ідэалогіі ёсць яшчэ і цяпер у заходніх абласцях БССР. Яны выяўляюцца ў скрытай антысаюзкай дзейнасці з боку ксяндзоў і іх прыхільнікаў.

Каталіцызм—вораг чалавека, прапагандыст рабства. У самой яго сутнасці заключана неадзеянне, нявысвядзенне народа. Каталіцызму не патрэбен рост народа—яму патрэбна яго атупленне, яго інтэлектуальнае дэградацыя і нявольніцкае насасвешнасць.

Дзейнасць італьянскай «хрысціянскай дэмакратыі»—аскравы доказ гэтаму. Та яна ўзбройнае такіх бандытаў, як Паландэ, які страляў у Пальміра Таліці, наццоўвае іх на кіраўнікоў рабочага класа, пасля іх у профсаюзны рух. Усё гэта—Ватыкан у практычнай дзейнасці. Ватыкан—рассаднік нацыяналізма-шавінізма, расаднік фашысцкіх метадаў барацьбы з народам, расаднік нявысвядзення да Саюзкага Саюза. Цяпер асабліва паўстае неабходнасць мабілізацыі ўсёх нашых навукоўцаў, літаратурных, прапагандысцка-агітацыйных сіл для барацьбы за павышэнне ідэйнай пільнасці працоўных мас, за камуністычнае выхаванне народа.

Па слядах нашых выступленняў

„Балаганьня зазбывалы“

На карэспандэнцыю, агуллікаваную ў газете «Літаратура і мастацтва» (№ 38 (685) ад 17 верасня 1948 г.) «Балаганьня зазбывалы» Мінскае абласное кіраўніцтва кінофікацыі паведамае, што ўказаныя факты поўнацю пацвердзіліся. 18 верасня г. г. была праведзена нарада дырэктараў кіноапарату горада Мінска з прадстаўнікамі канторы «Галоўкіноапарату», на якой было раскрытыкаваны памылкі, дапушчаныя пры рэкламіраванні замежных фільмаў.

А. ЖУК,

начальнік Мінскага абласнога кіраўніцтва кінофікацыі.

„Кнігі не даходзяць да чытача“

Адзед бібліятэк Камітэта па справах культуры і мастацтваў пры Совеце Міністраў БССР паведамае, што артыкул «Кнігі не даходзяць да чытача», які быў змешчаны ў газете «Літаратура і мастацтва» ад 28 жніўня г. г., абмярковаўся 15 верасня на Калегіі камітэта.

Намеснік дырэктара бібліятэкара тав. Цілін Д. І. вызвалены ад займаемай пасады, а на дырэктара тав. Зарэчку наладзена адміністрацыйнае спанжэнне.

Камітэтам намечаны мерапрыемствы па ліквідацыі недахопаў у рабоце рэспубліканскага бібліятэчнага Калектара.

Л. ЛІНА,

начальнік аддзела бібліятэк Камітэта па справах культуры і мастацтваў пры Совеце Міністраў БССР.

Галоўны рэдактар М. ГОРЦАУ.
Рэдакцыя: М. БЛІСЦІНАУ, В. ВІТНА (КРЫСЬНО)—нам. галоўнага рэдактара, М. НАЦАР, П. ПАДКВАР'ЯУ, П. ПАНЧАНКА, М. ПАСЛЯДОВІЧ, Я. РАМАНОВІЧ, К. САННІКАУ.

Актры Малого тэатра знамяцца з аднаўленнем Мінска. У першым радзе (злева направа)—народныя артысты РСФСР К. Зубаў, Д. Зяркалава, арт. Н. Бударым і засл. арт. РСФСР С. Каюкоў. Фота С. Нітаева.

Заканчэнне гастролёў Малого тэатра ў Мінску

Спектаклем «Пігмаліён» закончыў свае гастролі ў Мінску Маскоўскі Дзяржаўны ордэна Леніна Акадэмічны Малы тэатр. У апошнім спектаклі прынялі ўдзел выдатныя майстры савецкай сцены — лаўрэат Сталінскай прэміі, народная артыстка СССР Е. Д. Турчанінава, лаўрэат Сталінскай прэміі, народная артыстка РСФСР Д. В. Зяркалава, лаўрэат Сталінскай прэміі, заслужаны артыст РСФСР М. І. Пароў, заслужаны артысты О. Е. Малышова і С. Я. Каюкоў.

За час гастролёў у сталіцы БССР тэатр паказаў 17 спектакляў, якія наведала звыш 20000 гледачоў.

У часе гастролёў артысты Малого тэатра агледзелі Мінск, сустрэліся са студэнтамі сталіцы.

Цікавай была сустрэча лаўрэата Сталінскай прэміі, народнай артысткі СССР Е. Д. Турчанінавай са студэнтамі Беларускага Дзяржаўнага тэатральнага інстытута. Яна падзялялася сваім творчым вопытам, расказа-

ла аб жыцці актара ў дарэвалюцыйныя гады, пазнаёміла студэнтаў з дзейнасцю выдатных майстроў Малого тэатра—Ярмолавай, Ленскага, Фялотавай і інш.

Хвалюючая сустрэча артыстаў Малого тэатра адбылася з навуковым супрацоўнікам, выкладчыкам і студэнтамі Беларускага палітэхнічнага інстытута. На сустрэчку прысутнічалі: народная артыстка СССР Е. Д. Турчанінава, народная артыстка РСФСР Д. В. Зяркалава, артысты М. М. Садюкоў і А. Ф. Карпава.

Актарыў вітаў дырэктар інстытута М. Дарашэвіч.

У адказ з цёплым пранікнёным словам выступіла Е. Д. Турчанінава.

Затым група артыстаў паказала сцэны са спектакляў «Без віны вінаватыя», «Машчэне» і прычылты творы А. Пушкіна, В. Маякоўскага і В. Гусева.

Гастролі Малого тэатра з'явіліся вялікай культурнай падзеяй у мастацкім жыцці нашай рэспублікі, яны надоўга застануцца ў памяці мінскага гледача.

Аб фармалізме і натуралізме ў выяўленчым мастацтве (Дыскусія ў Саюзе савецкіх мастакоў БССР)

У Саюзе савецкіх мастакоў БССР адбылася дыскусія аб фармалізме і натуралізме ў выяўленчым мастацтве. Дыскусія была выклікана шматлікімі артыкуламі, што з'явіліся ў перыядычным друку—у газетах «Комсамольская праўда», «Советскае мастацтва» і «Культура і жыццё».

Дыскусія пачалася двума дакладамі—кандыдата філалагічных навук І. Гутарава аб гістарычных каранях фармалізма і мастака У. Сухаверхава аб фармалізме і натуралізме ў беларускім выяўленчым мастацтве.

Неабходна заўважыць, што дыскусія была падрыхтавана слаба. Доклады напісалі вельмі агульным характар.

Мастак У. Сухаверхаў не здолеў абагуліць творчага вопыту беларускіх мастакоў за гады савецкай улады, а толькі папярхоўна закрануў асобныя этапы развіцця выяўленчага мастацтва ў БССР. Докладчык не здолеў паказаць асноўныя этапы барацьбы ў галіне выяўленчага мастацтва ў Беларусі, паказаць, што становіцца прынесла гэтая барацьба беларускаму савецкаму выяўленчаму мастацтву.

Некалькі доктараным было выступленне З. Азгура, які толькі канстатаваў, што рышткі фармалізма і натуралізма маюць месца шмат у якіх працах нашых мастакоў. Ён заклікаў весці барацьбу з гэтымі памылкамі, але сам ад крытыкі ўхіліўся.

Некаторыя мастакі ўсё яшчэ аднабакова ўяўляюць сабе барацьбу з фармалізмам і натуралізмам, забываючы, што той ухіл небяспечны ў мастацтве, з якім не выдзяцца барацьба.

Так, мастак М. Тарасікаў у сваім выступленні вызваў думку, што на сёнешні дзень галоўнай небяспечкай для выяўленчага мастацтва з'яўляецца натуралізм, які бытуе ў некаторых працах мастакоў. Аднак, аб фармалізме ён чамусьці палічыў за лепшае прамаўчаць.

І не выпадкова, што маладзі мастакаграфіі М. Гудзіў вельмі абурэны на тэндэнцыю вызвалення М. Тарасікава, за яго спробу адстаць некаторыя прыпынкі фармалізма. Выступленне Тарасікава было асуджана большасцю прамоўцаў, што выступалі ў спрэчках.

Асуджваючы выступленне М. Тарасікава і фармалізм наогул, мастак З. Паўлюскі фактычна стаў на абарону натуралізма. Тон яго выступлення сведчыў аб тым, што З. Паўлюскі непярпінна ставіцца да крытыкі, калі гэта стасуецца асабіста яго.

Супарочлівым было выступленне А. Гудея, які гаварыў, што асобныя прыкмы фармалізма і натуралізма ёсць толькі ў некаторых працах мастакоў, але ён не спынаўся на аналізе твораў, і ўхіліўся ад сапраўднай крытыкі.

Шмат блытанага і памылковага было і ў прамовах М. Керзіна, які выступіў двойчы. У сваіх «старэтычных» разважаннях прамоўца дагаварыўся амаль да адмаўлення дасягненняў савецкага мастацтва, свярдаючы, што яго знаходзіцца на архаічнай стадыі развіцця. Даволі механічна разумее тав. Керзіна і сацыялістычны рэалізм, у якім, на яго думку, як быццам-бы асобна існуюць рэалізм і рамантызм. Ён адрывае мастацтва ад жыцця. Такі адрыў

Ватыкан у 1933 годзе першым згадзіўся заключыць дагавор з Гітлерам. Ватыкан як духоўны пастыр рэакцыі, пасіўшы папярэдыць падзеі—даць пачатак і тон усім антыдэмакратычным сілам, каб гэты самым пасаец дэзарэагаваным сярод каталіцкіх народных мас, узяць іх пад свой уплыў і скіраваць у рэчышча фашызма.

Выступленне Франка супраць рэспубліканскага ўрада Іспаніі атрымаў благаслаўненне кардыналаў, архіепіскапаў, епіскапаў.

Не менш ганебнымі былі паводзіны Ватыкана ў часе другой сусветнай вайны «Сердабольны» папа адразу стаў на абарону гаварарэаў нямецкага фашызма. У гэтым выявілася нявысвядзенне Ватыкана да рэвалюцыйнай актывізацыі народных мас, да камуністычнага руху, да Саюзкага Саюза, як надзеі вызвалення прыгнечаных народаў, апору міра і дэмакратыі. Каталіцкая царква была і ёсць непрымырым вораг працоўных, вораг усяго рэвалюцыйнага і прагрэсіўнага. Яшчэ ў 1898 годзе папа Леў XIII адобрыў кнігу аднаго іезуіта—прафесара кананічнага права, у якой той апраўдваў кару смерці для ерэтэкаў. Такіх прыкладаў можна прывесці многа.

А калі Петэж, здраднік французскага народа, здаўся на літасць Гітлера і хацеў увесці ў Францыі фашысцкі рэжым, то орган Ватыкана «Осэрваторо Романо» ў рэдакцыйным артыкуле ад 3-га ліпеня 1940 г. чыніла вітаў яго намаганні рэарганізаваць краіну на фашысцкі лад.

Цяпер, у нашы дні, дзейнічае заключаныя песны саюз Ватыкана з амерыканскім дарларам. Грабешнікі «план Маршала», «Бенілюкс» і наогул уся прапаганда імперыялістаў вакол падрыхтоўкі новай вайны супраць Саюзкага Саюза знаходзяць усямерную падтрымку з боку Ватыкана.

Экспансія Ватыкана на Усход мае сваю крывавую гісторыю і ў дачыненні да Беларусі. Каталіцызм увесць час імкнуўся адраваць беларусы ад барацьбы за адзінства Русі, супрацьстаўляючы каталіцкую (меншую) частку большай, пераважнай частцы насельніцтва, якая трымалася агульнарускіх традыцый. Насаджэнне каталіцызма на Беларусі не мела наогул жаданых поспехаў, асабліва сярод гарадскога насельніцтва і прыгоннага сялянства. Але з прыходам на Беларусі іезуітаў у другой палове XVI стагоддзя насаджэнне каталіцызма вабыло жорсткія формы. Пад гвалтам і карай прымушалі насельніцтва прымаць каталіцкую веру. На працягу многіх год адбывалася вострая барацьба супраць акалічвання. Яскравым доказам гэтага з'яўляецца, напрыклад, народная расправа на плошчы ў Віцебску ў 1623 годзе з уніямі епіскапам Іасафатам Кунцавічам.

Пасля Кастрычніцкай рэвалюцыі Ватыкан заняў адрытую варожую пазіцыю да БССР, прапагандаючы супраць саюзкага народа крывавыя паходы (Энцыкліка папы Пія XI-га, 1936 г.).

Гастролі тэатра імя Янкі Купалы ў Бабруйску

З 23-га па 28-е верасня на гастроліх у Бабруйску знаходзіўся тэатр імя Янкі Купалы. У час гастролёў былі паказаны спектаклі: «Паўлінка» Я. Купалы, «Позняе каханне» А. Астроўскага, «Хто смеяцца апошні» К. Крапівы, «Сабака на сене» Лопе де Вега.

Асаблівым поспехам карысталіся спектаклі «Паўлінка» і «Хто смеяцца апошні».

З апошняй пошты

Як гандлюць кнігамі ў Баранавічах

У пачатку верасня на культбазе «Белкаасюза» з'явілася аўтамашына, нагружаная кнігамі.

Хутка высветлілася, што гэта кнігі Дзяржаўнага Выдавецтва, атрыманых Баранавіцкай базай Аблпартбасюза з культбазы «Белкаасюза». Кажуць, кнігі гэтых ніхто ў Баранавіцкай вобласці не купляе, і па загад Драгайчына, старшыні праўлення Аблпартбасюза, іх прывезлі назад.

І нас зацікавіла, у чым справа? Ці праўда, што нельга было распродать такіх

вядомых кніг, як «Выбраныя вершы і пэмы» Шаўчэнка, «Выбраныя аповяданні» Салтыкова-Шчадрына, «Маці» Горкага, «Шпачэ» Паўленкі і інш.?

Але над гэтым не трэба было доўга задумвацца. Самі кнігі, што ляжалі на машыне, давалі пераканаўчы адказ: яны былі ўсе ў стандартнай упакоўцы. Значыць, кнігі нават не распакоўваліся і ні адна з іх не трапіла на паліцу магазінаў і кіёскаў.

Дык вось як гандлюць баранавіцкія работнікі з Аблпартбасюза!